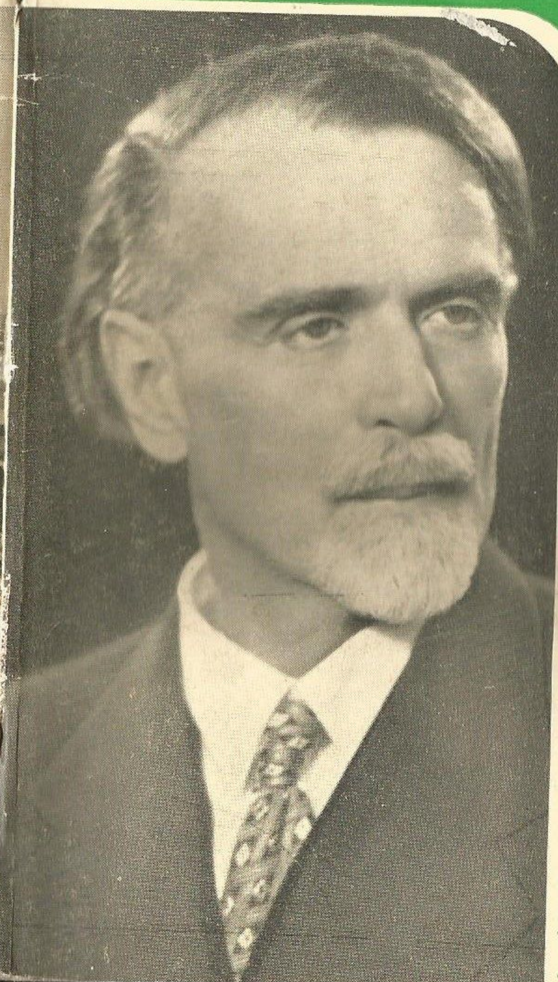

SUOMI-UNKARI

Tässä numerossa mm.

ZOLTÁN KODÁLY

RAUHAN JA TYÖN MAA

DUCLOS-TEHTAAN RAUHANTYÖSTÄ

PUUPIIRRON MESTARI

PAPISTO RAUHANLIIKKEESSÄ

FERENC ERKEL

N:o 1

Hinta 30 mk

SUOMI-UNKARI

SUOMI—UNKARI SEURA r.y:n ÄÄNENKANNATTAJA

Julkaisija: **SUOMI—UNKARI SEURA r.y.**
Toimitusneuvosto: **Suomi—Unkari Seuran johtokunta**
Päätoimittaja: **Ilmari Orras**

Tammikuun 15 pnä 1953

SISÄLTÖ:

Lehti ilmestyy 12 kertaa vuodessa
Toimituksen ja konttorin osoite: **Helsinki, Mikonkatu 8. A. 13.**

TILAUSHINNAT:
Vuosikerta 300 markkaa, irtonumerohinta 30 markkaa.

Tilauksia vastaanottavat kaikki postitoimipaikat ja Rautatiekirjakauppa.

Painettu Helsingissä 1953, Kustannusosakeyhtiö Yhteistyön kirjapainossa.

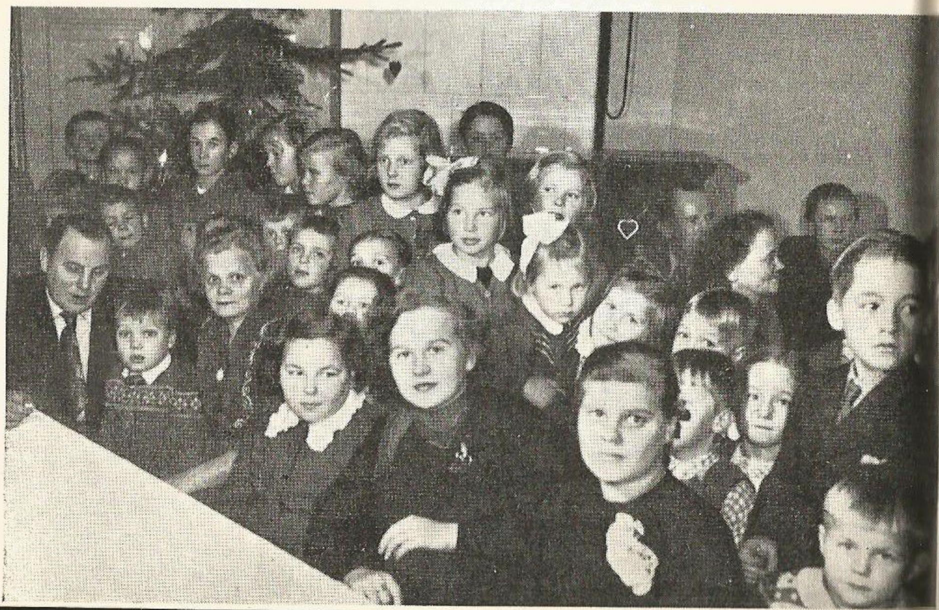
I kansisivu: Aikamme eräs suurimpia musiikkimiehiä Zoltán Kodály, jonka merkityksestä lähemmin siv. 4.

II kansisivu: Wienissä äskettäin pidettyyn Kansojen Rauhankongressiin kiidättivät unkarilaiset urheilijat kansansa rauhantahdon ilmauksena viestin. Kuvassa viesti matkalla.

Takakansi: äskettäin avattiin liikenteelle viimeisin Tonavan ylittävä silta Budapestissä. Kuvassa sillan Pestin puoleinen pää.

Suomi-Unkari-Seuran joulujuhlasta. Yllä puheenjohtaja Alenius oik. ja sihteeri Salonen Unkarista saatujen joululahjojen parissa. Alla osa yli 100-päisestä lapsijoukosta.

VUODEN 1953 ALKAESSA

Tavallista ajankohtaisempana ja jokaista läheisesti koskevana nousee uuden vuoden alkaessa ihmiskunnan suuren osan mieliin aavisteleva ja toivoa sisältävä kysymys tulevasta, kansojen elämästä, sodan ja rauhan taistelusta, henkilökohtaisesta tulevaisuudesta. Viime vuosien kehitys maailmanpolitiikan piirissä on pitänyt yllä jännitystä, joka tietoisesti tai tiedottomasti on vaikuttanut lukemattomien ihmisten jokapäiväiseen elämään. Toivo heikonkin kansojen veljeyden ja maailmanrauhan säilymisestä on välillä ikäänkuin näyttänyt menettävän osan pohjaansa, mutta on voinut jälleen orastaa yhä voimakkaammin rauhan puolesta taistelevien ihmisten ja kansojen uupumattomasta työstä kertovien viestien kantautuessa korviin.

Samanaikaisesti, jolloin historian pahimman suursodan vaara on olemassa, ovat uuden yhteiskunta- ja talousjärjestelmän valinneet kansat ryhtyneet ennennäkemättömän voimakkaaseen rakennustyöhön, joka henkii elämän myönteisyyttä ja onnellisemman tulevaisuuden turvaamisen päättäväisyyttä. Ja näiden kansojen joukkoon ovat astuneet meidän kaukaiset veljemme, unkarilaiset.

Meille, Suomi-Unkari Seuran jäsenille on tietoisuus Unkarin ennen hämmästyttävän kurjissa oloissa eläneen varsinaisen kansan noususta uuteen, vaurauden aikakauteen osoittanut, mitä voi työtä kunnioittava kansakunta saada aikaan ja miten sellaisen kansakunnan tulevaisuus rakentuu lujalle pohjalle. Me voimme päivittäin nähdä, miten entiseen yksipuoliseen maatalousmaahan nousee tehtaita ja konepajoja ja miten kuivanautio Pusta muuttuu keinojärvineen valtavaksi puutarha-alueeksi ja miten maan työväestö, talonpoikaisto ja sivistyneistö toimivat yhteistyössä yhteiseksi hyväksi.

Uuden vuoden alkaessa ottavat unkarilaiset sen vastaan luottavaisin mielin. Heidän maansa talous on vankalla pohjalla ja yleinen hyvinvointi jatkuvassa nousussa. Unkarilaiset haluavat elää sovussa muitten kansojen kanssa ja kehittää ystävyyttä kaikkialle. Suomen osalta on meillä Suomi-Unkari Seuran jäsenillä tässä suhteessa arvokas tehtävämme. Me voimme ja meidän tulee yhä voimakkaammin välittää tietoja veljeskansamme työstä ja elämästä omaan maahamme, jossa unkarilaisilla on paikkansa useimpien ihmisten sydämissä. Me voimme siten lähentää vielä enemmän näitä kahta kansaa toisiinsa, edistää yleistä kansojen veljeyttä ja antaa oman osuutemme maailmanrauhan säilyttämisen puolesta käytävään taisteluun.

Suomi-Unkari Seuran johtokunta toivottaessaan vuoden 1953 alkaessa parhainta menestystä veljesmaallemme Unkarille lähettää samalla koko Suomi-Unkari Seuran jäsenistölle ja kaikille Unkarin ystäville sydämellisimmät uuden vuoden onnittelunsa.

Eläköön Suomen ja Unkarin kansojen kestävä ystävyys!

SUOMI-UNKARI SEURAN JOHTOKUNTA

Toivo Salonen   Ele Alenius

ZOLTÁN KODÁLY

70-vuotias

Unkarin kansan suuri säveltäjä Zoltán K o d á l y vietti joulukuun 16 p:nä 70-vuotissyntymäpäiväänsä. Koko Unkarin kansa juhli silloin kuuluisaa poikaansa. Jokainen unkarilainen tietää, mitä Kodály kansalle merkitsee, ja jokainen Unkarissa tuntee hänen musiikkinsa läheiseksi itselleen. Kodály ammensi musiikkinsa alkuvoiman kansastaan ja vapautunut Unkarin kansa ottaa nyt kiitollisena vastaan omien laulujensa sovitukset, joissa heidän ilonsa ja murheensa, koettelemuksensa, entinen katkera elämänsä ja kapinointinsa sitä vastaan löytävät korkeimman taiteellisen ilmaisunsa ja kaikuvat ilmoille yhä kohoavalla voimalla.

Sekä Kodálylle että Bartókille merkitsi kosketus kansaan ratkaisevaa elämystä ja käännettä, joka ohjasi heidän taiteensa täyteen luovaan kukoistukseensa. Nämä suuret säveltäjät totesivat jo uransa alussa, että taiteen, myös musiikin, on palattava alkuperäisille ikivanhoille lähteilleen, kansantaiteeseen, jotta todellisuuteen pohjautuva uudistuminen kävisi mahdolliseksi. Vuodesta 1905 lähtien, jolloin Kodály aloitti Bartókin kanssa kansanlaulujen keräilemisen ja kansatieteellisen työnsä, soi hänen sävellyksissään unkarilaisen kansanlaulun ääni, Unkarin kansan sielu.

Mitä sitten merkitsi Kodályn ja Bartókin esiintyminen Unkarin musiikkielämälle? Ensinnäkin se osoitti, vastoin vallanpitäjien virallista mielipidettä, joka kielsi edellisen vuosisadan vallankumoukselliset perinteet ja hylkäsi Ferenc Erkelin ja Mihály Mosonyin suurenmoiset aloitteet, että itsenäisen unkarilaisen musiikkikielen luominen on mahdollista. Kodály ja Bartók korostivat, että uuden unkarilaisen musiikkikielen oli perustuttava yhä vielä kansan sielussa elävään alkuperäiseen kansanlauluaarteeseen, ja että tältä pohjalta oli mahdollista kehittää korkea unkarilainen musiikkikulttuuri. Nämä kaksi suurta unkarilaista säveltäjää aloittivat kansanmusiikkitieteen kehittämisen ja heidän esimerkkinsä vaikutti kannustavasti uusia teitä etsiviin säveltäjiin. Kodály näki selvästi kansantaiteen luovan käytön yhteiskunnallisenkin merkityksen. Vuonna 1952 ilmestyneen ”Unkarin kansanmusiikki-”nimisen teoksen kolmannen painoksen uudessa esipuheessa hän luonnehtii tätä merkitystä seuraavalla tavalla, jota ei voi väärin tulkita: ”Kansanmusiikin merkitys kansallisessa mielessä ei nykyaikana oli missään tullut niin suureksi kuin Neuvostoliitossa. Olkoon tämä varoittavana ja kannustavana esimerkkinä niille, jotka eivät vielä ole sitä tajunneet omassa elämässään.”

Kansantaiteen ja luovan voiman suuri kunnioittaminen, kansan sankarillista menneisyyttä ja sen voimakkaita johtajia ihaileva rakkaus yhtyvät Kodályssä syvästi demokraattiseen katsomustapaan. Kodály laati yhdessä Bartókin kanssa

Zoltán Kodály sävellystyössä.

vuoden 1919 vallankumouksen aikoina valtavan työsuunnitelman kaikki musiikkielämän alat käsittävää teosta varten. Vastavallankumouksen voitto lykkäsi kuitenkin suunnitelman toteuttamisen siihen aikaan, jolloin Unkarin työtätekevä kansa vapautumisensa jälkeen kaikilla aloilla otti käsiinsä kohtalonsa ohjat. Kodály kirjoitti aina taiteensa viiriin tunnuslauseeksi sanan edistys, ja kaikissa vaiheissa hän esiintyi ihmisoikeuksien polkemista vastaan. Fasistisen terrorin aikana hän pelasti ihmishenkiä ja kulttuuriarvoja, uhrautuvaisesti hän auttoi vainottuja ja vapautumisen jälkeen hän aikaansa, vaivojaan ja energiaansa säästämättä työskenteli maan musiikkielämän ja sen laitosten uudessa hengessä tapahtuvaa rakennustyötä edistääkseen. Tapaamme hänet Unkarin rauhanpuolustajain riveistä, hän ei laiminlyö ainoatakaan tilaisuutta, missä voi huomauttaa rauhantaistelun tärkeydestä. Jokaisessa tarjoutuvassa tilaisuudessa hän sinkoaa vastalauseensa niitä vastaan, jotka haluavat manata esiin sodan kauhut. Rauhanlaulua, jonka hän sävelsi Sándor Weörösin sanoihin, laulavat tuhannet unkarilaiset lapset julistaen, että Unkarin nuoriso on valmis taistelemaan rauhallisen tulevaisuuden puolesta.

Kodályn teokset käsittävät taidemusiikin kaikki eri alat. Hänen pianoteoksistaan ovat tunnetuimmat 7 pianokappaletta ja ”Maroszszéki tancók” (Maroszszékiläisiä tansseja), kamarimusiikkiteoksistaan sellosonaatti, sonaatti sellolle ja pianolle, ”Serenadi” jousitriolle, I ja II jousikvartetti. Huomattavimmat hänen laluistaan sisältyvät ”Magyar Népzne” (Unkarin kansanmusiikki)-nimiseen, kym-

menen vihkoa sisältävään kansanlaulukokoelmaan. Lukuisista teoksista mies-, nais-, lapsi- ja sekakuoroa varten mainittakoon seuraavat: "Matrai Képek" (Kuvia Matralta), "Karádi nóták" (Karadilaisia lauluja) jne. Orkesteriteoksista mainittakoon "Galantai táncok" (Galantalaisia tansseja), "Concerto" ja "Felszállot a páva" (Riikinkukko lentoon nousi), unkarilainen kansanlaulumuunnelma, edelleen järkyttävän voimakas kansanballaadisovitus, joka kertoo Kádár Katasta, soololle, kuorolle ja orkesterille sävelletty "Psalmus Hungaricus", eräs Kodályn valtavimmista luomuksista, joka on esitetty kaikkialla maailman musiikkikeskuksissa ja lopuksi hänen kaksi näyttämöteostaan kansanlaulujen pohjalla sävelletyt laulunäytelmät "Székelyfonó" ja "Hary János".

Kodályn teoksista maan vapauttamisen jälkeen ansaitsee erityisesti maininnan "Marsellaise" mieskuorolle, niinikään kuorolaulut Petőfin sanoihin sekä kansankuorolle ja -orkesterille kirjoitettu "Kállai Kettős". Viimeksi mainittu sävellys on kulkenut kansankuoron esittämänä yli koko maapallon aina Berliinistä Pekingiin. Vuoden aikana on lähes miljoona ihmistä kuullut tämän loistavan teoksen ja oppinut sen kautta rakastamaan ja kunnioittamaan suurta unkarilaista säveltäjää. Suuret neuvostoliittolaiset kuorot ja eri kansandemokratioiden kuorot ovat toinen toisensa jälkeen ottaneet ohjelmistoonsa tämän mukaansatempaavan luomuksen, joka osoittaa esimerkillisesti kuinka laajoille joukoille voidaan puhua kaikkein korkeimmat taiteelliset vaatimukset täyttävien teosten välityksellä. Kodály lainaa eräässä puheessaan Stalinin sanoja: "Kehittäkäämme sellainen taso, että jokainen kansa, kaikkein pieninkin, saattaa tuoda osansa ihmiskunnan yhteiseen kulttuuriin". On todettava, että Kodályn musiikki, johon kuuluvat luonteenomaisimmat unkarilaiset musiikkiteokset, tästä näkökulmasta katsottuna todella palvelee kansojen välisen rauhan asiaa ja on osaltaan luomassa molemminpuolista yhteisymmärrystä ja kunnioitusta kansojen välillä, pysyvän rauhan ainoita kestäviä tukipylväitä.

Kodálysta saamamme kuva ei olisi täydellinen ellemme täydentäisi sitä kuvaamalla hänen tieteellistä ja pedagogista työtään. Hänen kansatieteelliselle työlleen on ominaista ainoalaatuinen aiheiden tuntemus, kielitieteellinen, etnograafinen ja suorastaan intuitiivinen kyky luoda järjestelmiä sekä elävien perinteiden tunnollinen vaaliminen. Hänen ohjauksensa alaisena suoritetaan Unkarin Tiedeakatamiassa parhaillaan hänen ja Bartókin keräämien kansanlaulujen systematisoiminen. Tämän työn tuloksena ilmestyi vuonna 1951 "Magyar Népzene Tára" (Unkarin kansanmusiikin kokoelma)-teoksen ensimmäinen osa, jonka johdanto on Kodályn käsialaa. Tämä teos on saavuttanut maailman musiikkitieteilijöiden keskuudessa yleistä tunnustusta ja Unkarin Kansantasavallan hallitus myönsi Kodálylle siitä toistamiseen Kossuth-palkinnon. Äskettäin on säveltäjä saanut valmiiksi unkarilaisen runoilijan János Aranyin keräämien kansanlaulujen järjestämisen. "Magyar Népzene Tára"-teoksen toinen ja kolmas osa ovat niinikään jo painossa. Kodályn kasvatustyöllä on niinikään huomattava merkitys Unkarin musiikkielämälle. Lähes kaikki nykyään työskentelevät ja luovat säveltäjät kiittävät tiedoistaan, taidoistaan ja taiteellisen käsityksensä eetillisestä sisällöstä opettajaansa Kodálya. Maailman eri puolilla toimii unkarilaissyntyisiä säveltäjiä, kapellimestareita ja taiteilijoita, jotka ovat olleet hänen oppilaitaan. Hänen kasvatustyöhönsä on vielä lisättävä ne lukuisat lapsikuoroteokset, kansanlaulukokoelmat, koulujen laulukirjat ja koko hänen työnsä pedagoginen tendenssi, joilla hän pani alulle 1920-luvun lopulla koko maata käsittävän musiikkiliikkeen nuorison keskuudessa. Näiden teosten avulla Kodály pyrki herättämään rakkautta musiikkiin — etenkin kansanmusiikkiin — kaikkialla maassa, koulujen välityksellä koko kasvavaan Unkarin nuorisoon.

Yleiskuva Unkarin III Rauhankongressista.

Sulo Aaltonen:

RAUHAN JA TYÖN MAA

Olin Suomen Rauhanpuolustajien edustajana Unkarin III Rauhankongressissa, joka pidettiin Budapestin Urheiluhallissa marraskuun 22—23 p:nä.

Rauhankongressista en valitettavasti voi kertoa kaikkea, sillä matkalla sattuneen odottamattoman pysähdyksen vuoksi myöhästyin kongressin alusta. Ensimmäisen kosketuksen Unkarin kansan voimakkaasta rauhantahdosta sain tuntea ensimmäisen kongressipäivän iltana Kaupunginteatterin suuressa rauhan juhlassa.

Tässä tilaisuudessa puhui suurin osa ulkolaisista edustajista, joita oli saapunut Koreasta, Kiinasta, Italiasta ja Suomesta, kaikkiaan yksitoista edustajaa. Ulkolaisten edustajien puheissa ilmeni järkkymätön usko oman kansan vilpittö-

män rauhantahtoon ja kukin puhuja oli vakuuttunut, että sota voidaan estää, kun kaikki kansat yhteisesti vaativat rauhantilan säilyttämistä. Yleisö tervehti voimakkain suosionosoituksin kaikkia saavutuksia, joita muut kansat olivat rauhantyössä aikaan saaneet.

Ulkolaisten edustajien puheiden jälkeen seurannut ohjelma oli ehdottoman täysipainoista, sillä esiintyjät olivat Unkarin parhaita taiteilijoita. Ohjelmasta henki kauttaaltaan voimakas rauhan julistus. Ilta päättyi ammattiliittojen kansantanssiyhtyeen loistavaan esitykseen. Esitystä avusti suuri kuoro jo orkesteri.

Noin 1200 edustajaa kautta Unkarin täytti Urheiluhallin toisena kongressipäivänä. Edustajat toivat kongressille kotipaikkakuntiensa ja tehtaiden lähettämiä lahjoja, jotka olivat pääasiassa lahjoittajien itsensä valmistamia.

Oli miellytttävää todeta miten eri alojen ihmiset olivat ottaneet omakseen rauhan taistelun. Työläiset tehtaista, talonpojat pelloilta kertoivat, miten he olivat osallistuneet rauhan työhön, samoin akateemikot, papit, nuoriso, pienteollisuuden harjoittajat, armeijan edustajat jne. puhuivat rauhan säilymisen välttämättömyydestä ja osoittivat kuinka tärkeätä on jokaisen osallistua rauhan taisteluun

Unkarissa arvostetaan korkealle työ ja työsaavutukset. Tämä ilmeni selvästi kongressissakin. Puheenvuorojen käyttäjät kertoivat, kuinka he olivat valmistautuneet kongressiin asettaen työtavoitteita sen kunniaksi, sekä kuinka he olivat nämä tavoitteet täyttäneet. Tuottamalla yhä enemmän elintarvikkeita, tekstiilejä, koneita, liikennekalustoa jne, Unkarin kansa vahvistaa rauhan säilymistä.

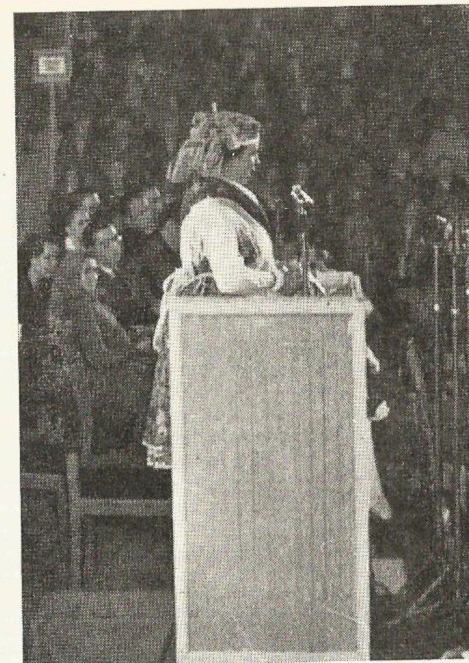
Maaseutuedustajien luonteva ja vapaa esiintyminen hämmästytti minua suuresti. Sai sellaisen vaikutelman, kuin he olisivat pakisseet vanhoille tutuille kotipöydän ääressä. Hämmästykseni lisääntyi, kun minulle kerrottiin, että he olivat suurimmalta osalta ensikertalaisia, ja että heidän kotipaikkakunnallaan oltiin jännittyneitä heidän onnistumisestaan näin suuressa tilaisuudessa. Heidän välittömään esiintymiseensä ei voi löytää muuta selitystä kuin että he muistaen raskaat sotavuosien kärsimykset ja saavutettuaan vapauden, mitä heillä ei ollut ennen Unkarin vapautumista tuntevat niin voimakkaan rauhan tarpeen menneisyyden ehkäisemiseksi, että se saa heidät unohtamaan ensiesiintymisen jännityksen.

Kongressin erääksi mieleenpainuvimmaksi hetkeksi muodostui jugoslavialaisen emigrantin esiintyminen. Hän saapui kongressiin kainalosauvojen varassa, kahden lääkärin saattamana: Hän oli Jugoslaviasta tulleiden ihmisryöstäjien uhri. Ihmisryöstäjät olivat esiintyneet Unkarin turvallisuuspoliiseina ja saaneet hänet houkutelluksi autoon. Heidän tarkoituksensa oli kuljettaa ryöstetty henkilö Jugoslavian puolelle, mutta Unkarin poliisin onnistui heidät pidättää vähän ennen rajan ylittämistä. Poliisit löysivät ryöstetyn henkilön autonlattialta hirveässä tilassa, verissään ja luut rikottuina. Tämä ei ollut ensimmäinen tapaus, vaan ihmisryöstäjät ovat jo aikaisemmin onnistuneet teoissaan.

Unkarin III Rauhankongressi kuvasti voimakkaasti koko kansan vilpitöntä halua elää rauhanomaisen työn parissa.

Olin viikon ajan vieraanvaraisen Unkarin kansan vieraana. Unkarissa viettämäni viikko vierähti tavattoman nopeasti, sillä aamusta varhain iltamyöhään kävin mitä moninaisimmissa paikoissa ja tulkoon mainituksi, että koskaan ei tyrkytetty mitään määrättyä paikkaa, vaan me ulkolaiset edustajat esitimme kukin omia toivomuksiamme, jotka aina auliisti täytettiin.

Rakennustyö on eräs varmimpia osoittimia kansan suunnasta, siitä valitseeko se sodan- tai rauhan tien. Katsellessani tätä rakennustyötä totesin, että olisi jär-

Värikkääseen kansallispukuun pukeutunut talonpoikaisnainen esittämässä kotipaikkakuntansa rauhanpuolustajien tervehdystä kongressille.

jetöntä väittää, että maa, joka rakentaa kokonaisia uusia kaupunkeja, entisöi ja korjaa historiallisia rakennuksia, rakentaa uusia tehtaita, kouluja, sairaaloita, kirkkoja, kulttuuritaloja jne. valmistautuisi sotaan.

Kun saksalaiset perääntyivät itärintamalta, he pureutuivat tiukasti Budapestiin. Voimme kuvitella minkälaista hävitystä syntyy kaupungissa, kun kaksi armeijaa lyö sen alueella vastakkain. Eläimellisellä raivolla saksalaiset tuhosivat kaiken, mikä oli arvokasta ja kaunista. Budapestin yhdeksän kaunista siltaakin saksalaiset tuhosivat.

Nyt nämä sillat jälleen yhdistävät Budan ja Pestin. Erittäin suuresti vaurioitunut kaupunki on rakentanut nopeassa tahdissa uusia asuinrakennuksia. Sodan jälkiä ei enää juuri tapaa. Jäyhänkin suomalaisen mieli lämpeni, kun näki, millä suurella rakkaudella, valtavia kustannuksia pelkäämättä, Unkarin kansa entisöi ja korjasi historiallisia rakennuksiaan.

Eräs pahimmin vaurioituneita historiallisia rakennuksia oli parlamenttitalo. Rakennukseen osui yli 200 tykin- ja lentoammusta, mutta nyt tuskin löytää jälkeäkään hävityksestä. Rakennusta ryhdyttiin rakentamaan 1800-luvun lopulla ja rakennustyö kesti 19 vuotta. Rakennus on tavattoman kaunis ja historiallisesti arvokas.

Jos oli mielenkiintoista katsella kaunista vanhaa rakennusta, niin oli myös oma mielenkiintonsa tutustua Unkarin tämän päivän parlamenttiin.

Kuulee usein väitettävän, että Unkarissa on yhden puolueen parlamentti. Tällaisessa väitteessä ei ole minkäänlaista perää, sillä Unkarin parlamentissa on 5 puoluetta: Unkarin työtätekevien puolue, pienisäntien puolue, talonpoikaispuolue, riippumaton demokraattinen puolue, radikaalit ja puolueettomat. Parlamentissa on 402 edustajaa, joista naisia 72. Edustajain on tehtävä selkoa valitsijoilleen toiminnastaan parlamentissa ja jolleivat he ole täyttäneet antamiaan lupauksia tai muuten esiintyvät valitsijoiden tahdon vastaisesti, niin heidät voidaan kutsua pois parlamentista. Tätä oikeutta valitsijat myös käyttävät, siitä oli osoituksena äskettäin kahden edustajan pois kutsuminen.

Ennen Unkariin lähtöäni minua kehoitettiin käymään Stalinin kaupungissa. Tämän esitin sitten toivomuksenani isännille ja matka järjestyi.

Stalinin kaupunkiin on Budapestistä noin 70 km. Matkan varrella suomalaisen silmää erikoisesti kiehtoivat melkein puuton maisema sekä maaseudun asuinrakennukset, jotka olivat suurimmalta osalta tiilestä rakennettuja, puusta rakennettuja taloja ei tavannut.

Stalinin kaupunkia on rakennettu hieman yli kaksi vuotta, mutta jo nyt eteemme avautui laaja kaupunki. 640 ha suuruisella alueella missä ei ollut ennen rakennustöiden alkamista minkäänlaista asutusta, rakennetaan nyt kaupunkia.

Jotta saisimme jonkilaisen kuvan kaupungista, niin turvautukaamme muutamiin ylimalkaisiin numerotietoihin. Ensimmäisen 5-vuotissuunnitelman aikana tulee kaupungin väkiluku olemaan 50.000. Toisen 5-vuotissuunnitelman aikana asukasluku kohotetaan 100.000:een. (Vertailuna mainittakoon, että Lahden asukasluku on hieman yli 40 000. Turun asukasluku noin 100.000).

Kaupungissa toimii jo tulenkestäviä tiiliä valmistava tehdas, koulu, erittäin upea elokuvateatteri, kulttuuritaloja, lastenseimiä jne. Kaupunkiin rakennetaan ja on jo osittain rakennettu 5 sulatusuunia, rautatie, sairaala, suuri teollisuuskombinaatti, suuri satama jne.

Kaksi erikoisuutta herätti huomiota: talojen lämmittäminen yhdestä keskuksesta sekä veden nostaminen Tonavasta 60 m. korkeuteen kaupunkiin, jossa se käytetään teollisuuteen ja kasteluun, jonka jälkeen ylimääräinen vesi lasketaan turbiinien kautta takaisin Tonavaan.

Näissä puitteissa ei ole mahdollisuus yksityiskohtaisemmin puuttua kaupungin rakennustyöhön, mutta toivottavasti lukija saa edes jonkinlaisen kuvan tästä Unkarin kansan loistavasta luovan työn näytteestä ja Unkarin hallituksen kiintymyksestä ja huolenpidosta kansaa kohtaan.

Innostus työhön oli kaikkialla ilmeinen ja voin vakuuttaa, että Unkarin työtätekevä kansa ei elä minkään pakkovallan alaisuudessa. Ymmärrämme varmaan, että kansa mielellään rakentaa maataan, kun se tietää, että kansan työvoimaa ei käytetä sotatarkoituksiin ja että jokainen askel eteenpäin merkitsee niin maaseudulla kuin teollisuudessakin kansan hyvinvoinnin lisääntymistä. Unkarin kansa osaa antaa suuren arvon vapautumiselle, sillä ennen vapautumista kansa eli mitä kovakouraisimman diktatuurin alaisena.

Nyt tilanne on toinen. Työläiset, talonpojat ja edistyksellinen sivistyneistö on tämän päivän hallitseva luokka Unkarissa. Työläisten ammattijärjestöt ovat voimakkaita ja niillä on suuri sananvalta. Entiset työläiset ovat nyt vastuunalaisilla paikoilla ja pystyäkseen täyttämään tehtävänsä he ovat uudelleen istuneet koulun penkille. Heitä on kaikissa kouluissa, yliopistoja myöten.

Kävin mm. eräässä huonekalutehtaassa, jonka johtajana oli entinen puuseppä. Hän oli ollut ennen maan vapautumista eräässä 10-henkisessä puusepänverstaassa. Nyt tämä 45 vuotta täyttänyt, varsin komea mies, luki toista vuotta yliopistossa.

Keskustellessani hänen kanssaan kysyin, onko muodostunut vaikeuksia nyt, kun teollisuuslaitokset eivät ole yksityisomistuksessa ja niitä johtavat työläiset. Hän hymyili tyhmälle kysymykselleni ja vastasi, että tehtaiden tuotanto on huomattavasti noussut, verrattuna vapautumista edeltäneeseen aikaan.

Mainittakoon, että Unkarissa ei tehtaan johtajalla ymmärretä samaa kuin meillä, vaan hän on työläiselle vastuuvelvollinen. Määrätyin väliajoin on tehtaan johdon tehtävä selkoa työläisille tehtaan tilasta ja uusista suunnitelmista. Näissä tilaisuuksissa on jokaisella työläisellä tilaisuus arvostella, jos arvosteluun on aihetta. Lisäksi mainittakoon, että ammattiliittoihin kuuluu myös tehtaan johto, johtajaa myöten. Väitteet, että arvosteluvapaus on Unkarissa pannaan julistettu, ovat täysin perättömiä.

Työläisten elintasoa valtio kohottaa monilla toimenpiteillä. Esimerkkinä mainittakoon, että työläisiltä menee ainoastaan 1 % veroa palkkatuloistaan ja vuokramenot ovat noin 5 %. Myös naisen asema on muuttunut. Hän on tasavertaisessa asemassa miehen kanssa, ei niin kuin meillä kauniisti paperilla, vaan jokapäiväisessä käytännössä.

Olin lähtenyt matkaan hienoisen jännityksen vallassa, sillä olihan minulle avautunut mahdollisuus omin silmin tarkistaa niiden monien ristiriitaisten väittämien paikkansa pitävyys, joita Suomen lehdistö Unkarin kansan elämästä esittää. Nyt voin omasta kokemuksestani kumota nuo väitteet.

Varmaan moni lukija on kuullut väitettävän, että Unkarissa on valokuvaaminen kielletty. Minulla oli mukanani valokuvauskone ja näppäilin hyvin ahkerasti kuvia. Minulle ei asetettu minkäänlaisia rajoituksia valokuvauskohteiden valinnassa.

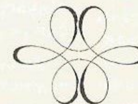
Myös ilman seuraa liikuin kaupungilla ja kaiketi ei tarvitse vakuuttaa, myös ilman varjostusta. Ei myöskään missään minulle osoitettu kenen kanssa piti keskustella, vaan sain vapaasti valita keskustelukumppanini. Paljon puhutun "rautaesiripun" tosin löysin, jopa kaksikin: toinen oli Oopperassa ja toinen Kaupungin teatterissa, mutta kumpikin nostettiin ylös esityksen alettua.

Jokainen unkarilainen korosti, että olemme veljeskansoja. Olisi ilahduttavaa, että myös Suomessa muistettaisiin veljessiteemme muulloinkin kuin harvoissa juhlapuheissa.

Uutta, parempaa ja enemmän. Nämä kolme sanaa ilmentävät sitä, minkä parissa tämän päivän Unkari askartelee.

Tulin täysin vakuuttuneeksi, että Unkarissa elää vapaa kansa, joka ei uhkaa ketään, vaan toivoo, että saa elää rauhassa ja rakentaa kukoistavaa maatansa.

DUCLOS-tehtaan

rauhanpuolustajain toiminta monipuolista

Budapestin "Duclos-kaivoskonetehtaan" kulttuurisalissa ei ole tilaa enää edes nuppineulallekaan, eteisen ovetkin on avattu, jotta ulkopuolelle jääneet saattaisivat kuulla mitä kokouksessa sanotaan. Työtätekevien Nuorisoliiton tehtaaseen järjestämässä kokouksessa esittävät unkarilaiset nuoret työläiset ja opiskelijat vastalauseensa Ranskan Nuorisoliiton johtajien vangitsemisen johdosta. Kauniisti koristetussa salissa unkarin- ja ranskankieliset tunnukset julistavat Unkarin nuorison tahtoa. János Gosztonyi, Työtätekevien Nuorisoliiton Keskuskomitean sihteeri, tekee selkoa Ranskan nuorisojohtajien vangitsemisesta. Hän ilmoittaa, että Unkarin nuoriso ottaa solidaarisesti osaa Ranskan nuorten loistavaan taisteluun ja julkituo vastalauseensa vangitsemisien johdosta. Tämän jälkeen Paul Guilbert, Demokraattisen Nuorison Maailmanliiton toimitsija kiitti Unkarin nuoria heidän avunantolupauksestaan. Kokouksen osanottajat osoittivat puheissaan innokkaasti olevansa Unkarin ja Ranskan kansan ystävyyden ja yhteisen rauhantaistelun puolustajia.

*

Puolisen vuotta sitten juuri tässä samassa tehtaassa — jota silloin vielä kutsuttiin "Bamèrt-kaivoskonetehtaaksi" — oli yhtä kiihkeäntuntuinen kokous. Tehtaan työläiset — miljoonien unkarilaisten tavoin — saivat tällöin tietoonsa, että Duclos oli vangittu. Tuo tieto aiheutti suurta kiihtymystä. Unkarin työläiset pitivät vangitsemista rauhaa vastaan tapahtuneena tekona ja vaativat Duclosin ja hänen tovereittensa vapauttamista. Tehtaissa ja työpaikoilla pidettiin "Duclos-kokouksia" ja työläiset vastasivat uusilla tuotantosaavutuksilla rauhaa vastaan tapahtuneeseen hyökkäykseen. Tehtaan rauhantaistelijat päättivät nimittää tehtaan Duclosin mukaan. Senjälkeen "Bamért-kaivoskonetehtaan" pääsisäänkäytävän yläpuolella on Jacques Duclosin nimi.

*

Unkarin kivihiilikaivostyö kehittyy voimakkaasti. Tänä vuonna Unkarin kaivokset ovat tuottaneet jo kaksi kertaa niin paljon kuin vuonna 1938, viimeisenä sotaa edeltäneenä rauhanvuonna. Unkarin kivihiilituotanto yhtä henkeä kohti ohittaa jo Ranskan, Itävallan ja Italian kivihiilituotannon. Nämä saavutukset teki mahdolliseksi suurelta osaltaan kivihiilikaivosten nopea rakentaminen. Unkarin kaivoksissa tekevät monet tuhannet neuvostoliittolaiset koneet työn helpommaksi ja tuottoisemmaksi. Mutta neuvostolaisten koneitten vieressä työskentelee nykyään jo koko joukko unkarilaisiakin koneita. Unkarilainen kaivosteollisuus on kehittynyt suurteollisuudeksi.

Ennen sotaa "Bamèrt-kaivoskonetehtaassa" käyneelle vierailijalle oli kymmenen minuuttia varsin riittävä aika, jotta hän saattoi tutustua vaatimattoman tehtaan jokaiseen osastoon. Mutta nyt sensijaan vierailija saa kierrellä tuntikausia tehtaan alueella. Tehdas on kasvanut todelliseksi pieneksi kaupungiksi, ja vuodesta toiseen se kehittyy yhä enemmän. Paraillaan lasketaan uusien tehtaanosien perustuksia, uudet seinät nousevat korkeuksiin, kattoja vedetään ja raiteita asetetaan paikoilleen. Kehittyvästä, kasvavasta tehtaasta lastatut tavarajunat kuljettavat kaivoskoneita unkarilaisia kaivoksia kohti . . .

*

Tämän vuoden kesällä Unkarissa vieraillut ranskalainen työläisvaltuuskunta oli tutustumassa myöskin "Duclos-kaivoskonetehtaaseen" ja sen elämään. Ranskalaiset työläiset keskustelivat unkarilaisten työläisten kanssa, kävivät heidän työpaikoillaan, tutustuivat tehtaan sosiaali- ja kulttuurielämän saavutuksiin, lastenseimeen, lääkärinvastaanottoon, urheilukenttään, kirjastoon jne. Tutustumiskäynnin lopulla työläiset järjestivät kulttuuritilaisuuden heidän kunniakseen. Tehtaan taideryhmät esittivät kansantanhuja ja -lauluja ihastuneille vierailijoille ja kertoivat heille jokapäiväisestä elämästään. Delegation jäsenistä Celie Pouton tutustutti Unkarin työläisiä Ranskan naisten rauhan puolesta tapahtuvaan kamppailuun, ja Muhamed Boutriche tunisialaisten työläisten kamppailua täynnä olevaan elämään. Tämän jälkeen Marion Léandrat kertoi siitä voitokkaasta taistelusta, jota maailmanrauhaa rakastavat kansat kävivät yhdessä Ranskan kansan kanssa Duclosin vapauttamiseksi.

"Duclos-kaivoskonetehtaan" unkarilaiset työläiset ja ranskalaiset vierailijat tutustuivat toistensa elämään ja taisteluihin. Ranskan työläiset painostivat erikoisesti, että kun unkarilaiset työläiset työllään vahvistavat isänmaatansa, he samalla puolustavat kansojen vapautta ja oikeuksia.

*

Rauhan asia on "Duclos-kaivoskonetehtaan" työläisille jatkuva keskustelunaihe.

István Hegedüs, tehtaan Rauhankomitean sihteeri, sanoo tässä yhteydessä seuraavaa: "Tehtaan Rauhankomitean lisäksi toimii tehtaan joka osastolla oma rauhantoimikuntansa, joilla jokaisella on oma johtokuntansa ja valistustyöryhmänsä. Ne käyvät säännöllisesti tervehtimässä työntekijöitä, keskustelevat heidän kanssaan maailmanpoliittisista tapauksista ja rauhantyön jokapäiväisistä kysymyksistä. Tämän lisäksi me järjestämme usein rauhanasiaa käsitteleviä esitelmätilaisuuksia. Näytelmäkerhomme ottavat sangen useasti ohjelmistoonsa rauhantaistelua kuvaavia teoksia, kuoromme laulaa rauhanlauluja, kirjallisuuspiiri antaa palkintoja sellaisille teoksille, jotka kirjoittavat rauhantaistelun asiasta jne. Useasti järjestämme myös rauhankokouksia. Kokousten mieliala heijastaa työtätekevien horjumatonta rauhantahtoa."

*

Kun tehtaan työläiset päättivät nimittää tehtaansa Duclosin mukaan, lupasivat he juhlallisesti olla tämän nimen arvoisia. Muutaman viikon kuluttua lupauksesta tehtaan päätyyn kiinnitetty viisihaarainen tähti julistikin, että "Duclos-kaivoskonetehdas" oli "kärkitehdas".

Uskollisina ranskalaisille työläistovereilleen tekemälleen lupaukselle "Duclos-kaivoskonetehtaan" työläiset kulkevat vapaan isänmaansa kukoistuksen puolesta käytävän työn kärkijoukkona Unkarin kansan rauhantaistelussa . . .

Duclos-tehdas on kansainvälisen solidaarisuuden hyvä esimerkki. Näin se ottaa osaa siihen suureen maailmanliikkeeseen, jota viidessä maanosassa käydään rauhan puolustamiseksi.

METALLIMIES Lajos Kugler

— eräs unkarilainen rauhanlähetti

Ohut, tulinen teräskäärme ryntää kipunoiden valssiston hirmuisesta puristuksesta. Mutta valssaaja ehättäytyy ottamaan siitä kiinni pitkävartisilla pihdeillä ja heilauttaa sen takaisin valssien väliin. Jälleen teräskipunat sinkoilevat ja voihkien muovautuu rauta. Vapauduttuaan se juoksee valtavalla voimalla eteenpäin mutta ei pääse pitemmälle. Valssaajan terästäkin voimakkaampi käsi pakottaa sen kääntymään takaisin, ja niin sen on pakko jatkaa matkaansa valssien välissä. Näin valmistuu terästanko, betonirauta pohjoisunkarilaisessa Diósgyörin sulattimossa. Jylisevien valssirivistöjen, kipunoita sylkevien, tulisten teräsmassojen ja ulvovien, uutterien nostokurkien joukossa työskentelee Kossuth-palkinnon saanut, Työnkunniamerkillä palkittu stahanovilaisvalssaaja Lajos K u g l e r. Hän on karaistunut terästäkin voimaakkaammaksi. Joka päivä ja joka tunti alistaessaan teräksen hän tekee sen ystäväkseen, muovailee sen, jotta se hyvin pystyisi palvelemaan Unkarissa käynnissä olevaa rauhallista rakennustyötä. Hän työskentelee hilpeänä, työ on hauskaa hänen mielestään.

Älköön kuitenkaan kukaan uskoko, että näin on aina ollut, että valssaajat ovat aina tehneet työnsä ilolla, että aina on kunnioitus ollut hyvin tehdyn työn palkkiona. Lajos Kuglerin isä oli kaivostyöläinen, ja siihen aikaan tämä merkitsi sitä, että perheen neljällä lapsella oli yhtä vähän iloa elämästä kuin heidän vanhemmillaan. Mitä enemmän he kasvoivat, sitä toivottomammalta näytti heidän tulevaisuutensa. Vuonna 1926 perheen elättäjä jäi ilman työtä. Kaksikymmentäviisivuotisen kaivoksessa työskentelemisensä jälkeen hän sai kuukaudessa kymmenen pengöä, mikä antoi perin puutteellisen toimeentulon perheelle. Vuonna 1932 joutui kuusitoistavuotias Kugler-poikanen valssirivien viereen oppilaaksi ja neljän vuoden aikana sai hän enemmän iskuja kuin hyviä sanoja, mutta palkkaa, leipää vielä vähemmän kuin hyviä sanoja.

No niin, vaikka vaikeastikin, oppilasvuodet kulkivat ohi ja hän oli onnellinen saadessaan tehdä työtä 28 fillerin tuntipalkalla silloin, kun toisluokkainen tehdastyötä oleva puku maksoi 50 pengöä. Saadakseen itselleen yhden miesten puvun, oli hänen tehtävä työtä melkein 200 tuntia. Mutta siitä huolimatta hän oli iloinen, että sai lainkaan tehdä työtä. Peseytymishuoneesta ja muista sosiaalisista laitteista ei ollut puhettakaan. He lähtivät kotiin sellaisina kuin olivat työnsä lopettaneet, likaisina ja väsyneinä. Lajos Kugleria ei oikeastaan pidetty edes ihmisenä yhtä vähän kuin muitakaan työläisiä Unkarissa.

Neuvostoliiton armeija vapautti unkarilaiset työtätekevät ja teki heille mahdolliseksi rakentaa itselleen onnellisen, todella inhimillisen elämän. Lajos Kugler tajusi yhä selvemmin, että riippuu hänestä, samoinkuin jokaisesta työtätekevästä, miten he elävät, mihin he ryhtyvät vapauduttuaan fasismin ikeestä. Hän tajusi, ettei hän työllään enää kartuta kapitalistien hyötyä, vaan että hän vahvistaa omaa isänmaatansa, rakentaa sitä tekemällä enemmän ja parempaa työtä.

Hänen valssirivien vieressä saavuttamiaan tuloksia ja uskollista aherrustaan pidettiin arvossa. Ei kulunut vuottakaan, kun jo hänen ohjauksensa alaisena toimivasta valssirivistöstä virtasi maahan enemmän terästä kuin missään muualla, mutta ei kulunut myös vuottakaan, ennenkuin kansa, koko maa palkitsi Lajos Kuglerin kunnianosoituksillaan.

Hän voitti stahanovilaiskunniamerkin. Viime vuonna hallitus kunnioitti häntä antamalla hänelle pronssisen Työnkunniamerkin, ja tämän vuoden maaliskuussa hän sai vastaanottaa hopeisen Kossuth-mitalin.

Kuitenkin eräs hänen elämänsä onnellisimmista hetkistä oli se, jolloin hän keskusteli pääministeri Mátyás Rákosin kanssa ja Unkarin johtaja antoi hänelle neuvoja, miten hän voi vielä kehittää suuremmaksi tuloksiaan. Kaiken tämän vuoksi Lajos Kugler työskentelee onnellisena valssirivistönsä vieressä. Senvuoksi, että hän näkee ja tietää, ettei ainoastaan hänen elämänsä ole tällaista, vaan että Unkarissa jokainen työtätekevä suorittaa työnsä samankaltaisissa, hyvissä olosuhteissa ja saa osakseen samankaltaista kunnioitusta.

Missä on nyt Lajos Kuglerin kostea, epäterveellinen asunto, jossa vieläpä sänkyvaatteetkin homehtuivat? Hänellä on kahden huoneen, kaikilla mukavuuksilla varustettu asunto, valoisa ja tilava. Keskimäärin 2000 forinttia hän vie kotiin kuukaudessa. Jos hän hiukkasen laskee, hän huomaa, että nykyään hänen tarvitsee tehdä työtä tuskin 50 tuntia saadakseen laadultaan hyvän puvun.

Lajos Kugler tekee työtä iloisin mielin, työ maittaa. Erikoisestikin sen vuoksi, että hänet viime kokouksessa hänen työtätekevät kumppaninsa valitsivat rauhanlähetikseen, sillä heidän mielestään Lajos Kugler sankarillisilla työsaavutuksillaan ja tuotannossa saavuttamilla voitoillaan ansaitsi sen kunnianosoituksen, että hän tehtaansa parhaana rauhantaistelijana saisi kertoa Diósgyörin sulattomiesten tervehdyksen rauhankongressille. Tämä on suuri asia, sillä sulattajien, valssaajien, valajien, sulatusinsinöörien, teknikkojen, teräksenvalmistajamestareiden sana on painava. He ovat raudan ja teräksen miehiä, jotka nyt varustavat Unkaria rauhalliseen rakentamiseen tarvittavalla teräksellä, mutta mikäli tarvitaan, pystyvät he kivääriteräksellä tukahduttamaan sanat sodanlietsojien kurkkuun.

Tämän kaiken kertoi Lajos Kugler marraskuun 22—23 pnä pidetyssä rauhankongressissa, Lajos Kugler, Työnansiamerkin ja Kossuth-mitalin saanut stahanovilaisvalssaaja, eräs noista tuhansista kärkijoukon työtätekevistä unkarilaisista, yksi työläinen miljoonien joukosta, jolle työ on muuttunut iloksi ja joka onnellisena elää vapaassa maassa.

Kansojen RAUHANKONGRESSIN *osanottajia kotioloissaan*

Valtuutetut Wienin suureen rauhankongressiin valittiin Unkarissa pienemmissä paikallisissa kokouksissa. Niinpä esimerkiksi Szénatérin (Heinätorin) ja vieressä olevan Vérmezö-utcan taloryhmän asukkaat järjestivät keskenään rauhankokouksen valitakseen edustajansa. No, kuinka tämä kaikki oikein tapahtui?

Tämä taloryhmä muuttui sodassa, Budapestin piirityksen aikana, miltei täydellisesti raunioiksi, vain hiiltyneet seinät jäivät taloista törröttämään pystyyn. Maan vapauduttua myös nämä talot rakennettiin uudelleen, ja ne saivat asukkaansa. Entiset vuokralaiset palasivat ja lisäksi tuli joitakin uusia. Nyt illalla monet heistä ovat koolla tässä rauhankokouksessa. Rauhankomitean puheenjohtaja avaa kokouksen. Hän selvittelee maailmanpolittisia tapahtumia, puhuu Wienin kansojen rauhankongressista ja lausuu sitten seuraavaa:

Rauhanliike on saanut aikaan Unkarin kansan historiassa ennennäkemättömän kansallisen yhtenäisyyden. Tiedämme jo, että isänmaamme asia ja maailmanrauhan asia merkitsevät samaa. Lujittamalla kansandemokratiaamme edistämme myös rauhan lujittamista.

Portillamme on kirjoitus: "Mitä olet tehnyt tänään rauhan hyväksi?" Vastaus täytyy meidän itsemme, meidän omantuntomme antaa. Voidaksemme vastata täytyy meidän jokapäiväisessä elämässämme ajatella, millä tavalla voimme edistää isänmaamme ja rauhan asiaa.

Näin puhui rauhankomitean puheenjohtaja, ja vuoron perään kuuluu huomautuksia ja ehdotuksia: "Kiinnitämmekö seinälehteen niiden asukkaiden kuvat, jotka ovat päässeet parhaisiin tuloksiin tuotannossa", "Entä jos organisoimme työssäkäyvien perheenäitien ostokset, voisimme helpottaa siten heidän taloustyötään . . ." Ehdotukset hyväksytään ja sen jälkeen valitaan valtuutetut rauhankongressiin. —

Edustajamme on käynyt tapaamassa näitä valtuutettuja heidän kodeissaan.

S z é n a t é r 7.

Pistäydyimme ensimmäiseksi konerakentaja Ferenc J u h á s z i n luona. Hänen asuntonsa on toisessa kerroksessa.

Asuin jo ennen sotaa tässä talossa, — hän kertoo, — mutta siihen aikaan vuokralaiset tuskin tunsivat toisiaan, jokainen kulki omia teitään. Muutamia vuosia sitten tilanne muuttui. Kuulimme yhä enemmän uutisia imperialistien sotapyrkimyksistä, ja tavatessamme toisemme keskustelimme yhä useammin tästä kysymyksestä. Myöhemmin aloimme käydä toistemme kodeissa pohtimassa maailmanpoliittisia kysymyksiä, sillä tajusimme, että jokapäiväinen elämämme, koko kohtalomme, riippuu mitä läheisimmin näiden kysymysten ratkaisemisesta. Emme kuitenkaan pohdi rauhanasiaa vain sanoissa, vaan myös kirjallisesti. Rappukäytävässä on seinälehti, jossa tiedoitetaan tärkeimmistä tapahtumista. Itse esimerkiksi osaan saksaa. Ostan joka päivä Wienissä ilmestyvän "Abend"-lehden ja käännän siitä rauhanliikettä koskevia uutisia. Tällä tavoin saavat vuokralaiset kotimaisten lehtien rauhanuutisten lisäksi kuulla viimeisimmät tiedot Itävallan rauhanliikkeen toiminnasta.

V é r m e z ö - u t c a 6.

Kansojen rauhantaistelun avulla unkarilaiset haluavat samalla oppia tuntemaan muita kansoja ja niiden elämää. Tästä kertoo meille rouva Ferenc C s a b a i, Budapestin syöpätutkimuslaitoksen virkailija:

Olemme muodostaneet tässä talossa lukupiirin. Joka viikko kokoonnumme kerran tai kaksi vapaa-aikanamme ja luemme silloin ääneen unkarilaisten ja myöskin ulkomaalaisten kirjailijain teoksia. Olemme lukeneet yhdessä esimerkiksi Ehrenburgin kirjoitukset, Amadon romaanin "Kultaisten hedelmäpuiden maassa" sekä Howard Fastin "Vapauden tie". Näimme yhdessä elokuvan "Ei rauhaa öljypuiden alla", ja seuraavalla viikolla menimme yhdessä katsomaan Vaillandin "Eversti Forster julistautuu syylliseksi". — Kaikesta mitä luemme tai näemme, keskuste-

Zoltán Sztankóczin perhe kotioloissa

UNKARIN NAISET

toimivat rauhan puolesta

"Rakkaat naiset! Olen seitsemän lapsen äiti. Mieheni kuoli fasistisen sodan uhrina . . . Viime hallituskauden, kurjan Horthy-hallituksen aikana, kymmenen-kahdentoista tunnin työllä päivittäin emme pystyneet ansaitsemaan edes sen vertaa, että olisimme saaneet syödä vatsamme täyteen lämmintä ruokaa. Pienokaisineni kärsimme paljon, usein elimme kuukausia vain leivällä ja vedellä . . . Vuoden 1945 jälkeen myöskin minun elämässäni tapahtui suuri muutos. Nyt olen Tokodaltàrón kaivoksessa vaunujenlastaajana. Ansaitsen hyvin, eikä minulla ole toimeentulohuolia. Minulla on kaunis koti. Eräs tyttäristäni on työssä Stalinvàros'issa, poikani valmistuu kaivosinsinööriksi, toinen tyttäreni valmistuu sähkömekaanikoksi, toiset lapseni käyvät koulua . . . Meidän hallituksemme antaa kaikkensa työtätekeville kansa-

lemme yhdessä. Nyt lukupiirejä onkin talossa jo kaksi. Käytämme näitä kokoontumisiltojamme hyväksi myös siten, että neulomme niissä vaatteita korealaisille lapsille.

Rouva Ferenc Csabailla on kaksi pientä lasta. Toinen saapui maailmaan vasta neljä viikkoa sitten. Rouva Csabai viettää nyt kotona kolmen kuukauden lomaansa:

Siitä lähtien, kun saavuin kotiin klinikalta, ovat talon naiset käyneet luonani säännöllisesti auttamassa minua. he vievät vanhemman lapsen lastentarhaan ja hakevat hänet takaisin. Myös tästä saan kiittää sitä yhteishenkeä, joka on syntynyt rauhanliikkeen ansiosta.

V é r m e z ö - u t c a 8.

Kansantaloustieteilijä Z o l t á n S z t a n k ó c z i, Vérmezö-utca 8. talon edustaja, kertoo meille seuraavasta kokemuksesta:

Olin vaimoni kanssa viettämässä kesälomaa Balaton-järven rannalla, tarkemmin sanottuna Siófokissa. Meillä oli tilaisuus oppia tuntemaan myös siellä lomaansa viettäviä ranskalaisia ja ruotsalaisia. Kylpypaikoissa ystävystyy aina hyvin nopeasti. Yhteinen ohjelma ja yhdessäolo lähentävät ihmisiä. Pääkeskusteluaiheisiimme kuului tietysti rauhan asia. Saatoin havaita, miten vilpittömästi he iloitsivat, kun kerroimme heille rauhanomaisesta elämästämme ja työstämme. Kaikki ovat rauhan kannattajia, mutta heidän kotimaassaan rauhantaistelijat teljetään vankilaan. — Palattuani kesälomalta kerroin heti ensimmäisessä rauhankokouksessamme ulkomaalaisista ystävistäni. Varmaankin hekin ovat kotimaassaan kertoneet siitä, mitä kokivat meidän luonamme: että rauhantaistelumme pyrkii edistämään maailman rauhaarakastavien kansojen taistelua.

Tässä on tullut esiin vain muutamia esimerkkejä Unkarin kansan rauhantaistelusta, jota se käy mitä erilaisimmissa muodoissa, sillä kuuluuhan tämä taistelu Unkarin kansan jokapäiväiseen elämään.

laisilleen ja heidän lapsilleen. Emme enää ole nöyryytettyjä . . . Lapsen kasvatan puolustamaan isänmaataan, puolustamaan rauhallista elämää. Rauha merkitsee meille elämää, ihmisen arvoista elämää . . ."

Näin kirjoittaa hieman epävarmoin kirjaimin eräs dunàntùlilainen kaivostyöläisvaimo rauhasta Unkarin Naisten Demokraattisella Liitolle osoittamassaan kirjeessä. Vilpittömin sanoin, joita ei ole tarvinnut etsiskellä hän tulkitsee satojen ja tuhansien unkarilaisten naisten tunteet. Emännät ja pelloilla työskentelevät talonpoikaisvaimot, työläisnaiset, konekirjoittajattaret, yliopiston opettajattaret, naislääkärit, vuokra-autonkuljettajattaret hänen kerallaan tunnustavat: "Me puolustamme rauhaa! Me tahdomme rauhaa!"

Horthy-hallituksen kaksikymmentäviisi vuotta kestänyt barbaarinen sorto, loputon nöyryyttäminen, kaksinkertainen sorto, millä heitä painettiin sekä naisina että työläisinä, opetti sadattuhannet unkarilaiset naiset vihaamaan sotaa ja taistelemaan nykyisen vapaan elämänsä ja rauhan puolesta. Työläisnainen, joka on neuvoston puheenjohtaja, nuori naisinsinööri, jolta kysytään, mihin hän aikoo mennä töihin, naislääkäri, jonka edessä ovat avoinna tieteellisen tutkimustyön kaikki mahdollisuudet, äidit, jotka näkevät lastensa hymyilevät kasvot, onnellisen elämän — tietävät: mitä paremmin he tekevät työtä omalla alallaan, mitä enemmän he vahvistavat isänmaatansa, sen varmempi on rauhantaistelun onnistuminen.

Kävelkäämme pitkin Budapestin katuja, matkustakaamme Unkarin kaupungeissa ja käykäämme sen kylissä, niin tapaamme tuhansia ulkonaisiakin merkkejä siitä, miten unkarilaiset naiset taistelevat rauhan puolesta! Eräässä yötä päivää aukiolevan elintarviketavaratalon seinällä ilmestyvässä lehdessä muuan myyjä puhuu rauhan taistelusta. Valtion tavaratalossa on taululle kirjoitettuna parhaan myyjättären, parhaan rauhantaistelijan nimi. Näyteikkunoissa on aina jonkun tunnetun kansainvälisen rauhantaistelijan valokuva, budapestiläisten asuintalojen portaikossa on rauhantoimikuntien tiedoituksia ja työläisnaisista, perheenemännistä ja äideistä liikuttavia sanoja, jotka omalla vaatimattomalla tavallaan, mutta suuria merkitsevillä keinoillaan kamppailevat rauhan puolesta. Olisi vaikea luetella niitä kaikkia keksintöjä, syvältä sydämestä lähteviä aloitteita, joilla sadat unkarilaiset vaimot asettuvat taisteluun viedäkseen voittoisaan päätökseen oman kamppailunsa sodan voimia vastaan. Paljon voisi kertoa kaukaisten, yksinäisten maalaistalojen, "tanya"jen, talonpoikaisvaimoista, jotka ennen vuotta 1945, ennen vapautumisen historiallista vuotta, eivät tienneet edes sitä, mitä on oman maan rajojen ulkopuolella. Mutta nyt he sitävastoin kirjoittavat kirjeitä Raymonde Dienille, sankarilliselle ranskalaiselle naiselle, ompelevat pukuja ja liinoja korealaisille äideille.

Unkarilaiset talonpoikaisvaimot ovat oppineet vapautumisemme vuosina maantiedettä ja he ovat oppineet senkin, ketkä heidän maansa rajojen ulkopuolella taistelevat myöskin heidän vapaan elämänsä puolesta. Rouva Lörinc Bogdán, balatonfenyvesiläinen talonpoikaisvaimo on eräs heistä, jotka ennenvanhaan olivat herrojen palvelijattarina. Nyt rouva Bogdán allekirjoitti rauhanlupauksen. "Minulle kirjoittaminen on vaikeata", — hän sanoi "sillä koko elämäni ajanhan olen pitänyt kädessäni vain kuokkaa. Olen neljän lapsen äiti. Poikani Sándór on nyt kunnan maatalousteknillisen koulun opettajana, tyttärestäni Rózsista tuli terveyssisar, Katicani on mennyt naimisiin, Marika, nuorin tyttäreni valmistuu laulunopettajaksi . . ." Rauhanlupauksessaan rouva Bogdán lupaa sovelluttaa neuvostolaisia maatalousteknillisiä metoodeja omalla maa-

UNKARIN KIRJALLISUUS

rauhantaistelun palveluksessa

Kirjallisuuden tulee olla rauhan ase . . . Unkarin kirjailijoille ei vielä koskaan aikaisemmin ole asetettu kunniakkaampaa, suurempaa ja jalompaa tehtävää — ja Unkarin kirjailijat haluavat täyttää tämän tehtävän. Vanhat ja nuoret kirjailijat, ne jotka Horthy-fasismin synkkinä vuosina asettuivat kansan asian puolelle ja alistuivat vainoihin, vankeuteen ja maanpakolaisuuteen, ne jotka vapauduttuaan porvarillisen kirjallisuuden painosta ja kosmopoliittisista virtauksista, jotka antoivat vettä imperialististen sodanlietsojien myllyyn, ovat tulleet Unkarin työtätekevän kansan kirjailijoiksi, ja ne, joista vasta vapautuksen jälkeen saattoi tulla kirjailijoita — he kaikki eivät ainoastaan edistä sankarillista työtä paremman elämän, sosialismin puolesta kuvaamalla Unkarin sosialismia rakentavan kansan suurenmoisia taistelijoita, vaan he tekevät myös lukijalle tajuttavaksi, että tätä uutta, kaunista elämää täytyy rakastaa, vihata sen vihollisia ja taistella uusia sodansytyttäjiä vastaan.

Unkarin huomattavien runoilijain joukossa ei ole ainoatakaan, jonka runoissa tämä taistelu ei saisi ilmaustaan, joka ei paljastaisi teoksissaan sodan apostoleita ja innostaisi työhön yhä uusia rauhantaistelijoita. Liikuttavan kauniisti kuvaa kahdesti Unkarin suurimman palkinnon, Kossuth-palkinnon saanut László Benjámin runoissaan Unkarin kansan päivä päivältä kauniimmaksi muuttuvaa elämää, sen optimismia. Eräässä Unkarin uu-

---

tilallaan ja ottaa osaa vanhempien työryhmään ja sen töihin. Näinä päivinä unkarilaiset naiset allekirjoittivat tuhansia ja tuhansia samankaltaisia lupauksia. Opettajattaret lupaavat sopimuksessaan lähestyvän kolmannen rauhankongressin kunniaksi työskennellä heikosti kehittyvien oppilaittensa kanssa, työläisnaiset tuottavat parempia tavaroita, konttorineitoset lupaavat parantaa konttorityötään.

Kolmannen Rauhankongressin alkuvalmistelujen kuumeisen kiireen keskellä syntyi vielä eräs toinenkin vetoomukseen verrattavissa oleva aloite: rauhanlaukku. Rauhanlaukkuun kerätään monien vaimojen kirjeet, tervehdykset rauhankongressille. Esimerkiksi marcalilaiset vaimot kirjailevat yhteisvoimin rauhanlaukun koruompeluksin. Laukun vie sitten heidän edustajansa, rouva József Ziborás, rauhankongressille. Laukkua ompelevista vaimoista ei vain yksi, vaan monet, vielä tänäkin päivänä surevat miestään tai lapsiaan, jotka saivat surmansa sodan aikana pommin tai konekiväärin ansiosta.

Iltaisin neljäkymmentä naista ompelee punaista silkkilaukkua, ja päivästä toiseen yhä useammat ja useammat kirjoittavat lupauksensa: — tänään he lupaavat suorittaa maataloustyöt ajallaan, mutta huomenna — mikäli tarve niin vaatii — he ovat valmiit kiväärein puolustamaan rakastettua kotia ja isänmaata, sen vapautta ja riippumattomuutta — rauhaa!

den runouden parhaassa luomuksessa, teoksessaan "Számadas", Benjámin kertoo, miten hän puolustaisi oikeudessa itseään, jos vihollinen hyökkäisi häntä vastaan. Hän kutsuisi silloin todistajikseen kansan esikuvat, hennot nuoret tytöt, jotka astuivat mestauslavalle kansansa puolesta, komsomolisydämiset, sankarilliset vanhukset, kaikki, kaikki heidät, jotka menivät kuolemaan, mutta eivät pettäneet kansaansa.

Lajos Kónya, myös Kossuth-palkinnon saanut, hyökkää rikkaassa lyriikassaan kiihkeästi bakteerisodan amerikkalaisia murhamiehiä vastaan.

Veljeyden henki täyttää hänen säkeensä, kun hänen suuri ranskalainen taistelutoverinsa André Stil joutuu amerikkalaisten imperialistien toimesta teljetyksi vankilaan, ja kun hän ulkomaanmatkojensa jälkeen kuvaa elämää Saksan Demokraattisessa Tasavallassa ja Kiinan Kansantasavallassa, henkii hänen runoistaan todellinen proletariaatin kansainvälisyyden tunne ja yhteisen rauhantaistelun paatos.

Rauhan puolustamisen ajatus kannustaa Unkarin runoilijoita 70-vuotiaasta Oszkár Gellértistä aina nuorimpiin saakka. Mitä erilaisimmin vivahtein kaikuu Péter Kuczkan, Gábor Devecserin, György Somlyón, Lajos Tamásin ja muiden runoissa ihmiskunnan edistykselliseen enemmistöön sulautuneen Unkarin kansan taisteleva ääni.

Monet Unkarin uusimman näytelmäkirjallisuuden teoksista ovat myös asettaneet toiminnan keskipisteeseen välittömästi taistelun rauhan puolesta. Gyula Háyn näytelmä "Voima" osoittaa, miten amerikkalaiset imperialistit ja heidän palveluksessaan olevat kosmopoliittiset "oppineet" haluavat asettaa tieteen sodan ja tuhon palvelukseen, ja miten kunniallinen unkarilainen tiedemies valitsee rauhanomaisen luovan työn, eikä tietä, joka johtaa tieteen ja kunnian perikatoon. Nuoren Péter Szászin nuorisonäytelmää "Kaksi kohtausta" on pidettävä todellisena aloitteena, sillä sen tapahtumat alkavat Budapestin nuorisofestivaalista vuonna 1949 ja kuvaavat sitten yksityisiä rintamakohtauksia taistelusta, jota käydään koko maailmassa sodan ja rauhan voimien välillä Amerikassa ja Korealla.

Kolme uutta unkarilaista näytelmää kohoaa taiteellisen arvonsa ansiosta huomattavasti muiden yläpuolelle: Ernö Urbánin "Tulikaste", Kálmán Sándorin "Vihan päivä" ja Gyula Illyésin "Ozoran esimerkki". Kaikki kolme paljastavat erittäin vaikuttavalla tavalla rauhan viholliset. "Tulikaste" käsittelee tämän päivän unkarilaista kylää, erikoisesti nuorten tuotanto-osuuskuntien pulmia ja osoittaa, miten uuden elämän vihollinen, kulakki, hakee tukea entisiltä fasistisilta murhamiehiltä, rauhan vannoutuneimmilta vihollisilta. Kálmán Sándorin näytelmä, jonka aiheena on ensimmäisen unkarilaisen neuvostotasavallan sankarillinen taistelu vuonna 1919, ja Gyula Illyésin näytelmä, joka tuo näyttämölle osan vuoden 1848 kunniakasta vapaustaistelua ja joka on palavan isänmaan- ja vapaudenrakkauden täyttämä, osoittavat, miten sisäinen vihollinen, entisen hallitsevan luokan rappeutuneet yksilöt luottavat aina maan rauhaa uhkaavan ulkoisen vihollisen tukeen ja suostuvat sen agenteiksi.

Myöskin uudet unkarilaiset elokuvat innostavat katsojaa puolustamaan maan rauhanomaista elämää ja sen saavutuksia. Péter Bacsón ja Zoltán Várkonyin elokuva "Länsivyöhyke" paljastaa säälimättä niiden imperialistien juonet, jotka Berliinin länsilohkolla ryöstävät unkarilaisen tiedemiehen saadakseen hänet palvelemaan alhaisia sotaisia päämääriään.

Unkarilaisten proosakirjailijain teoksissa ilmenee rauhan puolustamisen ajatus tosin vain välillisesti, mutta kuitenkin erittäin vaikuttavalla tavalla. Béla Illésin romaanien "Laulan"

aseista ja sankarista" ja "Taistelu teatterin luona", sekä äskettäin ilmestyneen teoksen "Maahan tulon" aiheena on se sankarillinen, uhrautuva taistelu, jota neuvostoarmeijan kunniakkaat soturit kävivät Unkarin vapauden ja sen rauhanomaisen elämän puolesta. Tämän vapauden ja maan kehittyvän, rauhanomaisen elämän tunnusomaisimmat piirteet ovat saaneet elävän ilmaisun vuonna 1951 Stalin-palkinnolla palkittujen kirjailijain Tamás A c z é l i n ja Sándor N a g y n teoksissa. Lehel S z e b e r é n y i n ja István Ö r k é n y n romaanit, Ferenc K a r i t h y n ja Boris P a l o t a i n novellit kuvaavat Unkarin joka päivä yhä rikkaammaksi ja kauniimmaksi muuttuvaa elämää, sen kehittyviä ihmisiä, tuota uutta elämää, jota kannattaa puolustaa kavalia imperialistisia vihollisia vastaan.

Mielenkiintoisessa romaanissaan "Varkaitten puutarha" Kálmán S á n d o r osoittaa korkeatasoisin kirjallisin keinoin, miten imperialistit jo ensimmäisinä viikkoina toisen maailmansodan jälkeen alkoivat punoa uusia juonia rauhaa kaipaavia kansoja vastaan.

Erikoisen maininnan ansaitsevat ne kirjalliset reportaasit ja matkakuvaukset, joiden avulla muissa demokraattisissa maissa käyneet unkarilaiset kirjailijat tuovat Unkarin kansan lähelle sen veljeskansojen yhteiset probleemat, ennenkaikkea rauhan puolustamisen suuren asian. Péter V e r e s, Pál S z a b ó ja kaikki ne, jotka viime vuosina ovat vierailleet Neuvostoliitossa, tutustuttavat kirjoituksillaan unkarilaiset lukijat rauhan mahtavimman suojamuurin, Neuvostoliiton elämään ja sen uusiin, jättiläismäisiin rauhantöihin. Tässä yhteydessä täytyy erikoisesti mainita Unkarin uudesta kirjallisuudesta Tibor M é r a y n "Puhuvia todistuksia". Se sisältää reportaaseja Korealta, jotka kuvaavat mukaansatempaavan dynaamisesti ja voimakkaasti Korean poikien ja tyttärien sekä kiinalaisten vapaaehtoisten sankarimieltä ja paljastavat ihmiskunnan alhaisimpien vihollisten, amerikkalaisten agressorien ja murhaajien todellisen hahmon.

Monet unkarilaiset kirjailijat osallistuvat — Neuvostoliiton huomattavien kirjailijoiden esikuvan mukaan — myös julkaisutoiminnallaan yhä aktiivisemmin rauhantaisteluun.

Sen tosiasian kuvaaminen, että Unkari ei ole yksin, että sen taistelu on elimellinen osa sitä taistelua, jota Neuvostoliiton johtama voittamaton rauhanleiri käy, on tuonut Unkarin kirjallisuuteen uutta väriä, uutta rikkautta ja syvyyttä. Ja juuri senvuoksi täyttää erikoinen lämpö unkarilaisten kirjailijain sydämet — samoinkuin koko kansan —, kun he ajattelevat Neuvostoliiton ja rauhantaistelun suurinta sankaria ja kunniakasta johtajaa, Stalinia. Tämän tuo myös Kossuth-palkinnon saanut Zoltán Z e l k esille suuressa runoteoksessaan "Uskollisuuden ja kiitoksen laulu", jossa Stalinia kuvataan Unkarin rauhan suojamuurina, sen tulevaisuuden peruskalliona.

RUNOILIJAN PANOS

Kansojen Rauhankongressin hyväksi

Unkarin kansa valmistautuu Wienissä pidettävään kansojen rauhankongressiin. Unkarilaiset kirjailijat ja runoilijat tervehtivät suurta rauhankokousta uusilla luomuksilla. Kossuth-palkinnon saanut runoilija László B e n j á m i n kirjoittaa tapauksen kunniaksi sarjan rauhanrunoja.

— Rauhanrunojeni sarja, — hän kertoo, — käsittää kaksi osaa. Ensimmäinen osa ikuistaa kotimaamme rauhanomaista rakennustyötä kun taas toinen käsittelee maailman kansojen rauhantaistelua. Runoni koskevat näinollen kaikkia, jotka työskentelevät tai taistelevat rauhan puolesta.

László Benjámin on koonnut aineiston runosarjaansa pääkaupungin suurissa tehtaissa ja työmailla, kylien tuotanto-osuuskunnissa, lepokodeissa ja erilaisilla työpaikoilla. Hänen runonsa ylistävät työtä, erinomaisia tuotantosaavutuksia ja tämän päivän elämän kauneutta. Hän ei kirjoita nimeltä mainituista yksityisistä henkilöistä, hänen runojensa henkilöhahmot ovat nimettömiä, ja vertauskuvallisesti hän esittää, miten Unkarissa elää ja työskentelee rauhan puolesta satoja ja tuhansia samanlaisia ansioituneita työntekijöitä.

"YHDEN IHMISEN TEKO KUVASTAA KOKO KANSAN TAHTOA"

— En kirjoita nimeltä mainitusta stahanovilaistyöläisestä, mutta kuvaan tarkoin hänen olemustaan ja hänen työtään, niin että hänen piirteissään, hänen kuvassaan saa ilmaisunsa jokainen rauhan puolesta taisteleva unkarilainen stahanovilaistyöläinen. Kirjoitan runon unkarilaisesta työläisestä, joka allekirjoittaa rauhanvetoomuksen. Myöskään tässä ei tarvita nimiä, sillä tämän yhden ihmisen tekohan kuvastaa koko kansan tahtoa, miljoonat ja taas miljoonat ovat yksimielisesti asettuneet rauhan puolelle allekirjoittaessaan vetoomukset, runoilija lausuu.

— Kirjoitan runon rakastavaisista, ja runon lapsista, jotka ovat päässeet osallisiksi onnellisesta aikakaudestamme. Ikuistan runoissani suuret rakennustyömme, uudet kaupunkimme, koneasemamme, metsänistutuksemme, luonnon uudistuksemme. Kerron myös ankarasta taistelustamme vihollisiamme, ensi sijassa etelärajallamme vaanivia Titon rosvojoukkoja vastaan. Tätä taistelua käydään rauhan puolesta, ja senvuoksi myös sen on saatava sijansa rauhanrunoissa. Kirjoitan runon sorrettujen siirtomaakansojen vapaustaistelusta ja maailman rauhanliikkeen suuresta hahmosta, Ranskan kansan suuresta pojasta Henri Martinista. Runosarjassani on huomattava sija säkeillä, jotka kuvaavat Neuvostoliiton rauhantyötä ja sitä, miten neuvostokansa on suurin voima taistelussa rauhan puolesta.

RAUHANTAISTELUA JATKETAAN . . .

László Benjáminin runosarja käsittää 20—22 runoa. Suurin osa niistä valmistuu rauhankongressiin mennessä, mutta senkin jälkeen hän tulee jatkamaan työtään.

— Rauhantaistelua jatketaan vielä rauhankongressin jälkeen. Seuraan runoissani tätä taistelua ja ikuistan niissä rauhantaistelun myöhemmät saavutukset, — lausuu László Benjámin lopuksi.

RAUHA ON KIRJAILIJAN

työskentelyn perusehto

Kossuth-palkinnon saanut kirjailija Pál Szabó syntyi köyhän talonpoikaisperheen poikana Biharin komitaatissa Tiszan tuolla puolen. Hän varttui nuorukaiseksi muutaman auranalan suuruisella pientilalla suuren puutteen keskellä. Jo varhain hän liittyi talonpoikaisliikkeisiin ja taisteli varattoman talonpoikaiston paremman elämän puolesta. Kirjallista toimintaansa hän on aina pitänyt eräänä keinonaan käydä tätä taistelua. Maailmansotien välisenä aikana hän saapui Budapestiin. Santarmit vainosivat häntä, hänet teljettiin vankilaan, ja romaaneilleen, jotka kuvasivat riistetyn köyhän talonpoikaisväestön raskasta elämää, hän ei juuri voinut löytää kustantajaa.

Kaikkien kärsimysten ja taistelujen jälkeen sai myös Pál Szabó osakseen tunnustusta kansandemokratian taholta. Ennennäkemättömät mahdollisuudet avautuivat nyt hänen kirjalliselle ja taiteelliselle kehitykselleen.

ELOKUVAN "PIENI MAAPALA" SAAVUTTAMA MENESTYS

Pál Szabón romaanin "Pieni maapala" filmiversio on esitetty useissa Euroopan maissa (Suomessa nimellä "Maan jano"). Tämän teoksen ansiosta Unkarin Kansantasavalta on antanut kirjailijalle valtion korkeimman palkinnon, Kossuth-palkinnon. Menestykselliseen kirjaansa hän on kirjoittanut jatkoromaanin "Jumalan myllyt", ja juuri valmistunut romaanisarjan kolmas osa on nimeltään "Uusi maa". Tämä teos kuvaa tuotanto-osuuskunnan elämää Tiszan tuolla puolen, kokonaisen kylän uudelleen muotoutumista.

Unkarin työtätekevä kansa valmistautuu joulukuussa pidettävään kansojen suureen rauhankongressiin Wienissä. Millä tavalla Pál Szabó, kirjailija, osallistuu tähän liikkeeseen?

"Ihminen, joka elää työstään ja perheensä hyväksi", Pál Szabó lausuu, — "voi ajatella ja luoda vain rauhan merkeissä. Tähän häntä pakottaa ja velvoittaa rakkaus työhön ja perheeseen. On silloin luonnollista, että kirjailija on rauhan esitaistelija, joka elää kansaansa varten ja tämän kansan parissa."

"JOKAINEN RIVI PUHUU RAUHASTA..."

"Uusi romaani, 'Uusi maa', esittää talonpojan elämää tällä hetkellä, tekee tunnetuksi uutta kylää ja tämän päivän saavutuksia. Sen jokainen rivi puhuu rauhasta ja osoittaa vapaan ihmiselämän rajattomia mahdollisuuksia."

Pál Szabó valmistelee jo seuraavaa romaaniaan. Sen hän on tarkoittanut nuorisolle, ja siinä hän kuvaa uuden nuorison onnellista osaa ja sen jokapäiväistä työtä, sen uutta iloista elämää.

"Nuoriso voi luoda varmaa tulevaisuuttaan vain rauhan vallitessa. Tällä hetkellä se tukee ja lujittaa rauhaa rakennustyöllään. Tämä on myöskin romaanini perusajatus, koko toiminta käsittää työtä rauhan lujittamiseksi. Ikuistamalla tämän hetken nuorison iloista elämää, kirjoitan rauhasta. Voin kirjoittaa rauhallisena ja hyvällä omallatunnolla, että nuorisomme turvattu elämä on lujalla perustalla. Muistan vielä, kuinka 30-luvun puolivälissä erääsä Tiszan tuolla puolen sijaitsevassa kylässä kuoli kuukaudessa keskimäärin 40 pientä lasta. Nyt voin iloisena kertoa, että tunnen jo Tiszan tuonpuoleisia kyliä, joissa viime vuoden aikana ei haudattu ainoatakaan lasta. Näin suurenmoisen muutoksen, elämän paranemisen on vain rauha voinut saada aikaan!"

Laajan kirjallisen toimintansa ohella Pál Szabó kirjoittaa, varsinkin nyt ennen rauhankongressia, myös novelleja ja matkakuvauksia. Hän kertoo talonpoikaiston rauhantyöstä ja sen valmistautumisesta rauhankongressiin, kylien rauhankomiteoiden toiminnasta ja tuloksista.

"Kirjailijana osallistun koko tarmollani rauhantaisteluun, joka päivä päivältä saa yhä enemmän kannattajia, taisteluun, mikä joka päivä tuottaa tuloksia, joita aikaisemmin ei voitu kuvitellakaan," lausuu Pál Szabó lopuksi.

UNKARIN SÄVELTÄJÄT

valmistautuvat rauhankongressiin

— "Säveltaiteellamme kansan, rauhan, sosialismin puolesta!" oli viime vuonna järjestetyn 1. unkarilaisen musiikkiviikon tunnuslauseena. Tämä tunnuslause innoittaa vielä tänäkin päivänä unkarilaisia säveltäjiä kertoo Kossuth-palkinnon saanut unkarilainen säveltäjä Pál Kadosa.

Bartókin ja Kodályn jälkiä seuraten luomme musiikkimme tyylin kansanlaulun melodioista ja muodoista ja käytämme hyväksemme Lisztin, Erkelin ja 19. vuosisadan klassillisen säveltaiteen perinteitä sekä neuvostolaisten säveltäjien esikuvaa luodaksemme sosialistis-realistista säveltaidetta.

Noudatamme Ferenc Lisztin uskontunnustusta, joka on jokaisen unkarilaisen säveltäjän suunnannäyttäjä: "Ei taiteilija eikä taide saa kulkea tietään ihmiskunnan elämästä ja sen elävästä hengestä eristettynä . . . sellainen taide ja sellainen taiteilija ovat tuomittuja häviämään."

Seuraamme myös Bartókin uskontunnustusta, taiteilijan, joka koko elämänsä ajan taisteli kansojen rauhan puolesta ja joka lähti vapaaehtoiseen maanpakolaisuuteen Horthy-Unkarin liittyessä sotaan.

Tänään, 3. kansallisen rauhankongressin kynnyksellä ja valmistaudutaessa kansojen suureen rauhankokoukseen Wienissä, me unkarilaiset säveltäjät edistämme osaltamme teoksillamme tätä mahtavaa joukkoliikettä, sen lujittumista ja lisäämme samalla kansallisen rauhankongressin juhlaloistoa. Haluamme myös musiikin kuvaavan sitä, mikä joka päivä ilmenee kansamme jokaisessa teossa: miljoonien sosialismia rakentavien ja rauhan puolesta taistelevien ihmisten syviä tunteita.

Nämä ajatukset ohjasivat minua valitessani Kossuth-palkinnon saaneen runoilijamme Lajos Kónyan runoteoksesta "Valot Tonavan yllä" hänen "Rauhanlaulunsa".

En valinnut tätä runoa vain senvuoksi, että se sisällön ja muodon kannalta oli kiitollinen tehtävä, vaan myöskin koska se rakentuu kahteen ajatukseen, jotka tällä hetkellä ovat kaikkein merkittävimpiä: "Uusi Unkari on rakenteilla, mutta vaarat ovat sitä uhkaamassa, rakennamme sitä itsellemme ja meidän on sitä myös suojattava. — Tämä maa, tämä kansa ei kuitenkaan seiso yksin — myös Unkari

"Työskentelemme rauhan puolesta"

Valurista piirtimen mestariksi

Kansainväliseen graafiseen näyttelyyn Luganossa osallistui tänä vuonna 27 maan taiteilijat, ja tässä näyttelyssä unkarilainen József Domján sai osakseen suurta huomiota. Näyttelyn järjestelykomitea osti hänen väripuupiirroksensa (Farbenholzschnitt) "Työskentelemme rauhan puolesta", ja näin tämä mestariteos pääsi maailman arvokkaimpiin graafisiin kokoelmiin.

Väripuupiirros "Työskentelemme rauhan puolesta" esittää teräksen valajia työnsä ääressä. — Tällä teoksella, samoinkuin monilla muillakin, olen yrittänyt kuvata Unkarin työtätekevien rauhanomaista tuotannollista työtä, — kertoo József Domján. — Voi olla, että jossakin muualla samanaiheisten kuvien luoja olisi antanut tälle sovinnaisen nimen "Valajia". Mutta meillä Unkarissa -- työtätekevien kotimaassa — tämä ei ole yksinomaan työtapahtuma. Jokainen työntekijä ajattelee ja tuntee, missä määrin hänen työnsä edistää yhteisön asiaa. Myöskin hän tietää, että vain rauhan vallitessa hänen työnsä tuottaa siltoja, koneita, tehtaita — työteliään, rauhanomaisen elämän luomuksia, ja juuri senvuoksi hän on rauhan horjumaton ystävä, joka jokaisessa työssään ilmentää rauhantahtoaan.

Rauhanajatus antaa taiteilijalle aina uutta ja uutta luomista, hän on jo kylliksi saanut tuntea sodan kärsimyksiä.

— Meitä oli kaksitoista sisarusta. Isäni oli vaskiseppä, joka 15 vuotta yhteen menoon työskenteli seppänä ja valajana. Elämämme oli täynnä taistelua . . . Ja sitten tuli sota! Kahdestatoista sisaruksesta vain minä jäin eloon . . . Kun Budapestin piirityksen jälkeen nousin esiin piilopaikastani, olin vanha ja murtunut.

József Domján on nyt 46-vuotias, täynnä kiihkeää työhalua ja luomisen kaipuuta.

Aikaisemmasta elämästään hän kertoo seuraavasti:

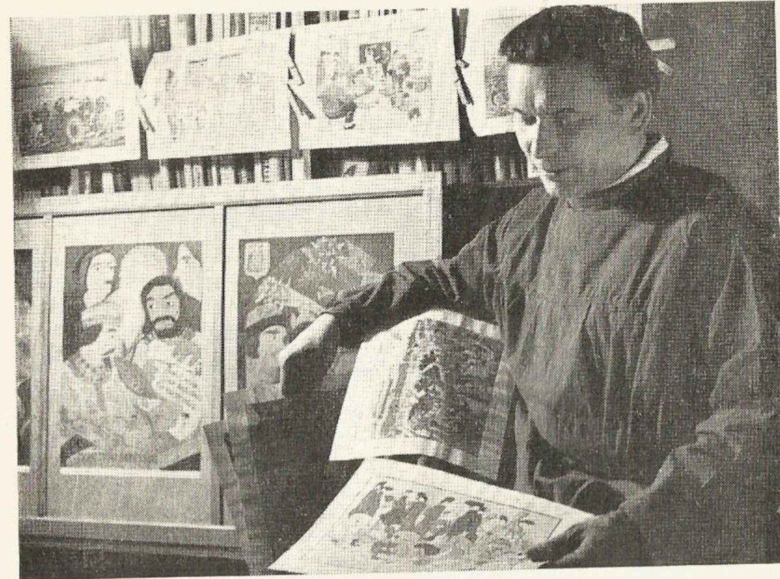
— 15 vuoden raskaan työn jälkeen valimossa jouduin pitkäksi aikaa työttömäksi 1930 jälkeisinä pulavuosina. Olin piirtänyt jo aikaisemminkin ja pakollisen toimettomuuden aikana harrastin sitä yhä enemmän. Aloin myös maalata, kävin museoissa, lainasin kirjoja ja ryhdyin vakavasti opiskelemaan. Ilmoittauduin taidekorkeakouluun, minne minut tutkinnon jälkeen hyväksyttiin. Noihin aikoihin oli tilanne aivan toinen kuin nykyään, jolloin valtio turvaa huolettoman opiskeluajan. Näin nälkää sanan todellisessa merkityksessä vuosikausia. Joka päivä jonotin kansankeittiössä keittoa, joka olikin ainoa ravintoni. Kaikesta huolimatta opiskelin innokkaasti ja suoritin korkeakoulututkinnon hyvällä menestyksellä.

Unkarin vapauduttua sai József Domján tilaisuuden päästä esiin. Viimeisten neljän vuoden aikana hän on järjestä-

---

kuuluu rauhanleiriin." Nämä ajatukset sisältyvät Lajos Kónyan runoon.

— "Sielun yksinkertainen, välitön puhe" — niin ovat Bartók ja Kodály kuvailleet kansanlaulua. Kansanlaulu, joukkojen laulu, vaikuttaa selvemmin ja paljon välittömämmin joukkoihin kuin mikään muu musiikillinen luomus. Juuri senvuoksi olen käyttänyt sävellyksissäni kansanlaulujen melodioita: olen halunnut antaa sisällölle kansanlaulun melodian avulla yksinkertaisen, välittömän ja puhtaan ilmaisumuodon.

Jòzsef Domján taidehistoriaa tutkimassa.

nyt kolme itsenäistä näyttelyä, joissa runsaslukuisella yleisöllä on ollut tilaisuus nauttia hänen taidokkaista töistään, jotka ovat jokaiselle olleet todellinen elämys. Hänen työnsä ovat myös ulkomailla järjestetyissä unkarilaisten taiteilijain näyttelyissä saavuttaneet huomattavaa menestystä. Ensimmäinen tällainen ulkomailla saavutettu "voitto" oli hänen vuonna 1948 Ruotsissa järjestämänsä näyttely, joka Tukholmassa ja Malmössa useiden viikkojen ajan keräsi ihastunutta yleisöä.

József Domján on väripuupiirrännän uranuurtajia. Koko Euroopasta tuskin löytyy toistaiseksi taiteilijaa, joka pystyisi luomaan yhtä korkeatasoisia väripuupiirroksia.

Puuleikkaustaide on peräisin Kiinasta, ja myöskin József Domjánin opastajina ovat olleet vain vanhat ja uudet kiinalaiset ja japanilaiset väripuupiirrokset. Kiinassa tätä aikaa vaativaa työtä suoritetaan yleensä perhekunnittain. Myös Domjánin apuna toimii hänen vaimonsa, hänkin graafikko ammatiltaan.

Unkarilaisen taiteilijan oli nähtävä tavattoman paljon vaivaa löytääkseen väripuupiirrännän teknillisen ratkaisun. Yhtä työtä varten hän käyttää yleensä kahdeksan puulevyä. Yhteen hän leikkaa piirustukselliset yksityiskohdat, ja muut käytetään eri värien aikaansaamiseen. Tulos onkin erittäin maalauksellinen ylittäen siten jo grafiikan rajat.

Työssään József Domján on väsymätön. Entinen työläinen ja taiteilija ilmaisevat itseään voimakkaasti hänen teoksissaan. Aiheensa hän etsii työn ja rakentamisen aloilta, sillä siten hän pääsee parhaiten tuomaan esiin rauhantahtoaan.

UNKARIN KATOLINEN PAPISTO RAUHANLIIKKEESSÄ

Esztergomin tuomiorovasti,
Budapest-Szentimrevarosin kirkkoherra
tri Richard Horvath

Papiston toiminta rauhanliikkeessä tapahtuu lähinnä hengellisen rauhanliikkeen muodossa, joka on erottamaton osa koko maata käsittävästä rauhanliikkeestä ja jolla on oma kansallinen komitea ja järjestöjä myös kaikissa komitaateissa. Pappien päätehtävänä on tuoda rauhanajatus lähelle uskovaisia joukkoja niin jumalanpalveluksessa, saarnatuolista käsin kuin myöskin henkilökohtaisessa kanssakäymisessä, sekä saada nämä ihmiset vakuuttuneiksi siitä, että maailmanrauhanliike periaatteissaan ja päämäärissään on samalla myös mitä syvimmin kristillinen asia ja tehtävä.

Kuten kaikkina aikakausina sodan ja rauhan kysymys muodostaa myös meidän aikanamme yhden peruskysymyksen. Nyttemmin tämä probleema on kuitenkin kypsynyt jo niin pitkälle, että se voidaan ratkaista rauhan hyväksi. Toisaalta rauhankysymys on siinä määrin tärkeä, että se koskee jokaista rehellistä ja hyvän tahdon ihmistä kaikkialla maailmassa hänen puoluekannastaan ja uskonnollisesta vakaumuksestaan riippumatta. Se on yleismaailmallisin ajatus, joka kykenee liittämään yhteen ihmiskunnan suurimman ja parhaimman osan ja joka jo onkin tämän yhdistymisen saanut aikaan. Inhimillinen tietoisuus on herännyt, tullut voimakkaaksi, ja kaikkialla maailmassa on työtätekevä ihminen tajunnut, että yhtenäisyystahdon ja yhdistymisen avulla hänkin voi tulla suurvallaksi. — Toisaalta on rauhanajatusta puolustamassa Neuvostoliiton johdolla rauhanleiri, johon kuuluu 500-miljoonainen Kiinan Kansantasavalta, kansandemokraattisten maiden rauhantahtoiset kansat ja myöskin kapitalistisissa maissa monia monia miljoonia ihmisiä, jotka ovat liittyneet rauhanliikkeeseen ja joiden lukumäärä kasvaa päivä päivältä. Rauhanajatus ei näin ollen ole meidän aikanamme mikään pelkkä abstraktinen pasifistinen ajatus, vaan uusi maailmanvalta.

Myös Unkarin papisto näkee kaikkialla ympärillään rauhan töitä. Se näkee, että sosialismia rakentava ihminen haluaa rehellisesti ja vilpittömästi rauhaa, koska hän uskoo aatteittensa arvoon, koska häntä innostaa usko, että nämä aatteet, ajattelevien usko, joukkojen avulla tulevat kaikkialla maailmassa saavuttamaan voiton. Ne tulevat voittamaan myös lännessä, koska ne tuovat ihmiselle hyvinvointia ja onnea. Nämä ovat mitä oleellisimmin rauhantahtoisia ajatuksia, sillä mahdollisimman suuri onni mahdollisimman monille ihmisille voidaan täällä maan päällä toteuttaa nopeimmin ja yleismaailmallisesti vain rauhan vallitessa. Myöskin Unkarin papisto näkee, että sosialistisen valtiojärjestyksen johtajat suhtautuvat vakavasti siihen, mitä julistavat. Valta kuuluu kansalle, kansa rakentaa omaa maataan. Ihmistä ei arvostella syntyperänsä, rahojensa ja asemansa, vaan ihmisyytensä mukaan.

Jokaisella on samat oikeudet ja mahdollisuudet, silloinkin jos hän puhuu toista kieltä kuin enemmistö. Myös siinä tapauksessa hänellä on oikeus ja mahdollisuus opiskella omalla kielellään, kehittää itseään, harjoittaa uskontoaan. Hänelle julistetaan kansojen veljeyttä ja ystävyyttä, tämä opetetaan hänelle, tähän hänet kasvatetaan eikä vihaan muita kansoja vastaan. Ihmistä varten myös terveydenhuollon, hyvinvoinnin ja kulttuurin aloilla luodaan suurenmoisia tuloksia. — Kaikki nämä ovat myös kristillisiä töitä. Nämä ovat kaikki evankeelisia ajatuksia. Mitä täällä tapahtuu käytännössä, ei ole mitään muuta kuin kristillisyyttä, todellisuudeksi ja elämäksi muuttuneena.

Emme etsi sitä, mikä meitä erottaa emme välitä abstraktisista maailmankatsomuksellisista väittelyistä, vaan siitä, mikä meitä yhdistää, mitä luodaan ja rakennetaan ja tehdään ihmisen hyväksi. Ja kaikessa tässä tartumme toisiamme kädestä ja työskentelemme yhdessä, koska teemme työtä itseämme varten. Tulosten siunaukset tulevat myös uskonnollisen ihmisen, myös kristillisen papin hyväksi. — Tokko olisikaan mahdollista vaalia parempaa ajatusta kuin on juuri rauhanajatus? Myös kristinoppi perustuu rauhan periaatteelle. Tiedämme, että ihmisen sisäinen rauha perustuu kommunistisen maailmankatsomuksen mukaan eri periaatteisiin kuin kristinopin mukaan. Mutta nämä periaatteet käyvät paljossa yhteen. Yhteiskunta, joka perustuu työmoraaliin, on myös meidän yhteiskuntamme. Sen taas, että maailman ulkonaisessa järjestyksessä, ihmisen ja ihmisen välillä, kansan ja kansan välillä, ei ole mitään erillistä kommunistista tai kristillistä rauhaa, näemme jo selvästi. Senvuoksi olemme ottaneet päättäväisesti asenteemme. Maailma on jakamaton kokonaisuus. Ihmisen ja ihmisen välillä, kansan ja kansan välillä on joko rauha tai ei ole rauhaa. Ja jos ei ole rauhaa, niin eivät pommit, kuulat ja kauheat joukkotuhoaseet kysy, onko joku henkilö uskonnollinen vai materialisti. Ne tuhoavat yhtä hyvin kristityn kuin kommunistin, tehtaan yhtä hyvin kuin kirkon. Kuten kaikkia rauhanliikkeitä, kunnioitamme myös lännen katolisten Pax Christi-liikettä, mutta tiedämme kuitenkin, että se suuresta maailman rauhanliikkeestä eristettynä muodostaa vain erillisen voiman, joka sellaisenaan ei pysty saavuttamaan todella koko maailmaa käsittäviä tuloksia. Katoliset yksinään eivät kykene turvaamaan maailman rauhaa, sillä eiväthän he muodosta ihmiskunnan enemmistöä. Senvuoksi täytyy kaikkien rauhaa haluavien ihmisten maailmankatsomuksesta riippumatta liittyä yhteen.

Jos haluamme saada puolellemme rehellisten ihmisten kunnioituksen, on meidän suurissa kysymyksissä päättäväisesti otettava selvä kanta. Lausumaton totuus lyö jonnekin haavoja, kirjoitti yksi suurimmista runoilijoistamme (Mihály Babits). Ja se haavoittaa ensi sijassa meitä, kristittyjä, joiden velvollisuus ennen muita on puolustaa päättäväisesti hyvää suurissa moraalisissa kysymyksissä, ihmiskunnan probleemeissa. Ja eräs sellainen kysymys on myös kysymys sodasta ja rauhasta.

Jyrkän ja konkreettisen mielipiteen lausuminen sodan ja rauhan kysymyksessä on velvollisuus, josta kristikunta ei voi kieltäytyä, eivät sen uskovaiset, papit eivätkä piispat niin idässä kuin lännessä, ei myöskään ylin opettajamme uskon ja moraalin asioissa, Pyhä Isä itse, ihmiskunnan korkeimpia moraalisia auktoriteetteja. Ei suinkaan riitä, että julistetaan yleensä rauhaa ja nimitetään itseään rauhan kannattajiksi, meidän kaikkien täytyy osoittaa konkreettisella tavalla, mikä edistää rauhan lujittamista ja mikä vaarantaa rauhaa. Meidän ei tarvitse pelätä jyrkkienkään mielipiteittemme

lausumista, ei silloinkaan, kun toisen katsantokannan omaavat ihmiset määrittelevät kantansa samalla tavalla, sillä onhan rauhan asia jakamaton ja onhan myös meidän yksimielisyytemme rauhan puolustamisessa osoitus siitä, että olemme hyvällä tiellä, ja tämä yksimielisyys on valtava voima.

Pidämme tällä hetkellä kolmea perusvaatimusta tärkeimpinä ja kiireellisimpinä: meidän kaikkien, myös kristikunnan, on ilmaistava, että tuomitsemme ja pidämme jumalattomana pyrkimyksiä käyttää atomivoimaa ihmiskunnan tuhoamiseen, ja että julistamme sotarikolliseksi sen, joka ensimmäisenä käyttää atomipommia. Tuomitsemme joukkomurha-aseet, erikoisesti kemialliset aseet ja pidämme niitä jumalattomina. Samoin pidämme kaikkea moraalista tuntoa vailla olevana rikollisena sitä, joka harjoittaa bakteerisotaa, kuten USA on tehnyt Korealla ja koillis-Kiinassa. Meidän on vaadittava Korean sodan pikaista lopettamista, sillä tämä sota voi sytyttää koko maailman liekkeihin. Verenvuodatuksen on päätyttävä ja sen mukaisesti täytyy toimia.

Kaikkialla maassamme pidetään nykyään rovastikuntien kokouksia. Näissä kokouksissa ilmaisee rauhantahtoaan myös Unkarin katolisen papiston suuri enemmistö, voidaanpa sanoa, miltei poikkeuksetta kaikki, ja he vetoavat myös lännessä oleviin veljiinsä, jotta nämä toimisivat samoin. Tämä monien tuhansien katolisten pappien toivomus on tullut spontaanisesti ilmi. On rovastikokouksia, joissa hiippakunnan piispa on henkilökohtaisesti vielä erikoisesti korostanut tätä papistonsa toivomusta. Näin teki esimerkiksi, vain yhden tapauksen mainitaksemme, Székesfehérvárin piispa Lajos Shvoy yhdistetyssä rovastikuntakokouksessa, joka pidettiin 7. päivänä lokakuuta Budapestissa teologisen aktemian juhlasalissa ja johon osallistui viiden rovastikuntapiirin papisto johtohenkilöineen.

Jos hengelliset veljemme lännessä haluaisivat ottaa ennakkoluulottomasti vastaan Unkarin papiston kehoituksen liittyä rauhanleiriin, olisi se niin heille kuin meillekin ja koko maailman rauhalle suureksi hyödyksi. On järkkymätön uskomme, että sillä tavoin toimimme Kristuksen hengessä ja tulemme kestämään rauhanomaisen ja inhimillisesti katsoen kauneimman tulevaisuuden tuomion.

UNKARIN REFORMEERATUN KIRKON SYNODI PITÄNYT KOKO MAAN KÄSITTÄVÄN, KAKSIPÄIVÄISEN ISTUNNON. Unkarin reformeeratun kirkon synodi on pitänyt kaksi päivää kestävän istunnon Debrecenissä. Synodi tervehti kirjeellä Màtyàs Ràkosia, pääministeriä, ja sanoi puolustavansa rauhanasiaa. Kirjeessä muistutettiin sitä, että Unkarin hallitus on jälleenrakentanut 450 sodan aikana tuhoutunutta reformeerattua kirkkoa. "Me lupaamme teille herra pääministeri" mainitaan kirjeessä mm. — "että synodimme edesauttaa sitä, että uskovaiset ihmiset, kirkot ja kirkkojen suuret kansainväliset elimet käsittäisivät vastuunsa sodan ja rauhan asiassa ja päättäisivät yhdessä meidän kanssamme seistä sotaa vastaan rauhan puolesta. Meidän harras toivomme on, että maailman eri kirkkokunnat ottaisivat osaa koko ihmiskunnan yhteiseen voimainponnisteluun lopettaa epäinhimillisen sodan tuhot siellä, missä se nyt raivoaa ja estää tuhon voimien valtaanpääsyn yli koko maailman."

IMRE NEMETH:

Maailman urheilijoitten otettava osaa rauhantaisteluun

Imre Németh, joka Lontoon olympiakisoissa voitti moukarinheiton kultamitalin ja Helsingin kisoissa pronssimitalin, tunnetaan hyvin urheilumaailmassa. Seuraavassa esittelemme Imre Némethin, Unkarin rauhanliikkeen taistelijan.

* * *

Joulukuu vuonna 1950. Rauhanpuolustusta koskeva lakiehdotus on esitetty valtiopäivien hyväksyttäväksi. On sangen juhlallinen tunnelma. Kansanedustaja Imre Németh menee paikalleen lainsäätäjien penkkirivistöön. Esittelijä tutustuttaa läsnäolijat lakiehdotukseen . . . kansojen rauhaa vastaan rikkoo se, joka puhuu ja levittää sotapropagandaa . . . rikoksen tekijää on rangaistava kuritushuoneella aina viiteentoista vuoteen asti. Imre Némethkin, olympiavoittaja, äänestää lain puolesta. Kokouksen päätyttyä kansanedustajat keskustelevat parlamentin eteisaulassa lain merkityksestä. Pienessä ryhmässä, jossa melkein kaikki ovat sanomalehtimiehiä, Imre Németh sanoo: "— Nyt olemme ehkäisseet sen, että Unkarissa kukaan uskaltaisi puhua ja toimia sodan puolesta, kun taas samanaikaisesti Amerikassa ja marshalloiduissa maissa yhä julmemmin vainotaan sellaisia, jotka uskaltavat seistä rauhanasian puolesta. Meidän on siis rauhantaistelussamme kamppailtava sorrettujen kansojen vapauden ja oikeuksien puolesta, ja meidän on tehtävä työtä siten, että isänmaamme olisi rauhanrintaman voimakas linnoitus."

* * *

Näin tekee Imre Németh työtä. Imre Németh oli metallityöläinen. Vapautumisen jälkeen Budapestin tehtaat ja rakennukset olivat suurelta osalta raunioina. Imre Németh oli korjaamassa pois romuja ja raunioita, sitten hän korjasi rikotun koneensa käyttökelpoiseksi ja ryhtyi tekemään työtä tuotannon hyväksi.

Uudestirakentuvassa maassa suunnitelmallinen talouspolitiikka sai aikaan suorastaan ihmeitä. Sodan tuhoama Unkari lähti nopean kehityksen tielle ja työtätekevien maassa työläisille avautuivat kaikki mahdollisuudet.

Imre Németh pääsi työllänsä parhaitten joukkoon: — hän ei ainoastaan tehnyt työtä, vaan myöskin opiskeli. Hän suoritti ylioppilastutkinnon. Hän sai vaihtaa sorvinsa suunnittelijan pöytään. Hän suoritti erikoiskursseja ja mitä enemmän hän opiskeli, sitä korkeamman viran hän sai. Nyt hän on Ganz Villamossági-tehtaan apulaisjohtaja.

Rakentavalla työllään ja urheilun alalla harjoittamalla toiminnallaan, hän saavutti Unkarin kansan kunnioituksen: hänet valittiin kansanedustajaksi.

* * *

Imre Németh ei pidä huolta ainoastaan omasta kehityksestään urheilun alalla, vaan hän huolehtii myöskin nuorten urheilijoitten kasvattamisesta. Imre Németh sanookin: "Meitä urheilijoita odottavat suuret tehtävät kansojen ystävyyden luomistyössä. Me tiedämme hyvin, etteivät kansat vihaa toisiaan. Urheilija kunnioittaa vastapuoltansa kaikkein kiperimmässäkin kamppailussa ja mitä parempi on vastapuoli, sitä suurempi on kunnioitus."

Lontoon olympialaisten moukarinheiton voittaja on myöskin József Cermákin, opettaja. Cermákin, joka Helsingin kisoissa tuli moukarinheiton voittajaksi. Imre Németh työskentelee vieläkin nuoren voittajansa kanssa yhtä tunnollisesti kuin valmistellessaan häntä Helsingin olympialaisia varten.

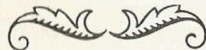
* * *

Imre Németh sanoo mm. selonteossaan Helsingin kisoista seuraavaa: — "Ihmetyksellä seurasin neekeriurheilijoitten suorituksia. He antoivat hyvän esimerkin urheilurakkaudesta hankkiessaan voitoillaan kunniaa sellaiselle maalle, joka heitä kyllä käyttää hyväkseen, mutta samalla kieltää heidät. Meidän rauhantaistelumme on myöskin kamppailua neekereitten yhdenvertaisuuden puolesta."

* * *

Unkarissa pidettiin marraskuun lopulla tulevaa, Wienissä pidettävää Kansojen Rauhankongressia valmistava, koko maata käsittävä III Rauhankongressi. Kongressin edustajien joukossa oli myöskin Imre Németh, joka sanoi: "Helsingin olympialaiset, joissa 68 kansan urheilijat tapasivat toisensa olivat jälleen todistuksena siitä, että urheilijat saattavat tehdä suuria rauhanasian puolesta. Tuo tapaaminen auttoi eri kansojen urheilijat kosketukseen toistensa kanssa. Näin he saattoivat tutustua toisiinsa ja oppia tuntemaan millaisissa olosuhteissa he elävät. Nyt ennen rauhaarakastavien kansojen tapaamista pyydän urheilijatovereitani omissa isänmaissaan, siellä, missä vain mahdollista, kertomaan uudestaan ja yhä uudestaan tapaamisestaan meidän kanssamme. Kertokoot he meiltä kuulemansa, tutustuttakoot he omat kansansa unkarilaisten ja muitten rauhaarakastavien maitten elämään, josta heillä urheilijoilla on jo tieto. Monet urheilijoista ovat käyneet Unkarissa, niinpä heillä onkin omakohtaisen tutustumisen perusteella hankittu kuva kehityksestämme, jota urheilussa saavuttamamme tuloksetkin heijastavat. Tutustuttakoot he kansansa rauhan puolesta käymäämme taisteluun. Unkarissa ja rauhan puolesta taistelevissa maissa pannaan sodanlietsojat vankeuteen. Missä tällaista lakia ei ole, on jokaisen urheilijan, joka on rehellinen, otettava osaa sotapropagandistien tuhoamiseen.

Vakaumukseni on, että rauhan puolesta käydyssä taistelussa maailman urheilijoitten järkkymätön yhteistyö huomattavassa määrin auttaa rauhan asiaa voittoon."

FERENC ERKEL

unkarilaisen oopperan luoja (1810-93)

Ferenc Erkel on unkarilaisen romanttis-historiallisen suuroopperan luoja ja meidän päiviimme asti suurin oopperataiteen mestareista. Nämä sanat eivät kuitenkaan pysty tekemään täyttä oikeutta hänen koko elämäntyölleen, sillä sen valtavan nopean kehityksen, jonka Unkari läpikävi musiikin alalla viime vuosisadalla, melkein jokaisella tärkeimmällä asemalla kohtaamme Ferenc Erkelin nimen. Ferenc Lisztin keralla on hän musiikkielämämme suurin suunnanantaja ja toimeenpanija, ja suurelta osalta hänen taisteluittensa ja luomisvoimansa tuloksena on se, että hän elämänsä loppuvuosina saavutti musiikillaan Euroopanmaineen, ja että hänellä on sellaisia kansallistyylisiä luomuksia, jotka vallankumousvuosina innostivat Unkarin kansaa taisteluun sortajaa vastaan. Sortovuosina hänen teoksensa suojelivat ja pitivät vireillä vallankumousperinteitä.

KUKA OLI FERENC ERKEL?

Hän syntyi vuonna 1810 Gyulassa, etelä Unkarissa. Pozsonyissa hän suoritti musiikkiopintonsa, jonka jälkeen hänestä tuli Kolozsvárin teatteriyhdistyksen orkesterinjohtaja. Siellä hän tutustui unkarilaisiin kansanlauluihin ja värväyslauluihin, jotka säilyttivät Rákóczin vapaustaistelun perinteitä. Neljä vuotta ennen vapaustaistelua, vuonna 1844, esitettiin hänen ensimmäinen suuri oopperansa "Hunyadi László". László Hunyadi (1435-57) oli kuuluisan unkarilaisen, turkkilaisia vastaan urhoollisesti taistelleen sotapäällikön János Hunyadin poika, joka joutui unkarilaisen yläluokan vihan uhriksi. Kuningas László V joka oli mustasukkainen hänen saavuttamansa kansansuosion vuoksi, mestautti hänet vastoin vannomaansa valaa. Erkel ei tässä oopperassaan luonut ainoastaan unkarilaista näyttämö-musiikkikieltä vaan hän näytti myöskin miten oopperan taitavalla käsittelyllä voidaan ilmaista ajankohtaista politiikkaa. Kuorokohtaus oopperasta "Hunyadi László", joka alkaa sanoilla "Kuollut on vehkeilijä", muodostui heti ensiesityksensä jälkeen suuren yleisön suosimaksi lauluksi, ja Itävallan keisarin palkkaama sensuuri myönsi oopperalle esittämisluvan vain, mikäli tuo vallankumoushenkinen kuorokohtaus jätetään pois.

József Katonan, Unkarin draaman luojan sävelletty suurteos "Bánk bán" saavutti vielä enemmän suosiota kuin "Hunyadi", kun se esitettiin vuonna 1856, vapaustaistelun epäonnistumisen jälkeisinä, itävaltalaisen sorron kaikkein raskaimpina vuosina. Bánk bán, Unkarin kuninkaan sijainen, otti osaa kuningas Endre II puolison murhaamiseen johtavaan liikkeeseen. Gertrudin, Meránin herttuattaren loputon tuhlailevaisuus saattoi maan kurjuuteen ja suuttuneet ylimykset murhasivat hänet Pilisissä vuonna 1213. Siihen aikaan, jolloin sensuuri luuli eräitten nuottien etusivulle painetun "K"-kirjaimen merkitsevän mielenosoitusta Lajos Kossuthin puolesta, oli aivan erikoinen merkitys sillä, että Tiborcin, oopperan talonpoikaissankarin hahmo, saattoi ilmestyä Kansallisteatterin lavalla kertoakseen kansansa syyttävän valituksen. Erkel nojautui näissä

oopperoissaan italialaisen oopperan tekniikkaan ja samalla yhä laajemmassa mittakaavassa unkarilaisten kansanlaulujen ja värväys-laulujen suomiin mahdollisuuksiin. Myöhemmin — todennäköisesti Wagnerilta saamansa vaikutelmien kehoittamana — välkkyi hänen silmiensä edessä unkarilaisen näyttämömusiikkikielen luomisen ihanne. Vuonna 1867 esitettiin hänen kolmas suuri teoksensa "Dòzsa György". Aikana jolloin Unkarin vapaustaistelun tulisieluinen runoilija, Petöfi, ei enää ollut elossa, jolloin Kossuth eli maanpaossa ulkomailla, Erkel muovaili vuonna 1514 eläneen, talonpoikaiskapinan sankarin, Dòzsan tarinasta valtavan historiallisen musiikkidraaman. Valtava voima piilee "Dòzsan" ja myöhäisemmän ajan "Barankovicsin" (1874) partituurissa. Kummassakin on suorastaan sarja suurenmoisesti käsiteltyjä kohtauksia. Erkelin uhkarohkea teos kulkee samaa tietä aikalaisensa, silloin vielä tuntemattoman Musorgskijn suurenmoisen taiteen kanssa.

ERKEL-RENESANSSI.

Erkel on viime vuosisadalla alkaneen unkarilaisen musiikkielämän suunnanantaja. Hän perusti orkesterin, joka oli sopiva esittämään suurisuuntaisiakin oopperoita. Vuonna 1853 hän perusti filharmoonisen seuran. Sen lisäksi oli hän ensimmäisiä, jotka toivat julki Kansallisen musiikki- ja lauluakatemian perustamisajatuksen. Vuodesta 1875 vuoteen 1886 hän toimi musiikkiakatemian johtajana. Hänen aloitteestaan perustettiin vuonna 1867 Unkarin Kansalliskuoro. Hän oli todellinen tienraivaaja ja vallankumousmies. Hän oli ensimmäinen, joka soitti Unkarissa Chopinia (E-molli konsertto). Ensimmäisenä hän esitteli Lisztin orkesterikappaleet, oli Berliozin puoltaja, ja hänen toimiessaan välittäjänä kutsuttiin Richard Wagner Budapestiin. Hän palveli koko elämänsä ajan Unkarin kansan ja unkarilaisen musiikin asiaa. Vuonna 1890, hänen ollessa kahdeksankymmentävuotias, Unkarin kansa juhli rajattomalla rakkaudella kansallishymninsä säveltäjää. . . . Hänen kuolemansa jälkeen taantumuksellinen unkarilainen musiikkipolitiikka koetti kaikin voimin pienentää hänen merkitystään. Vasta joitakin aikoja sitten kansantajuisen musiikin puolesta, formalismia vastaan ja sosialistis-realistisen musiikkikulttuurin puolesta käydyn taistelun kautta saattoi Erkelin arvostaminen päästä alkuun. Selityksenä siihen kukoistavaan Erkel-renesanssiin, joka Unkarin musiikkielämässä on alkanut, mainittakoon eräs Unkarin kansantasavallan uuden sosialistisen musiikkikulttuurin muodoista: edistykselliset unkarilaiset perinteet.

Koskaan ei hänen teoksiaan ole soitettu niin paljon kuin nykyään. Arvokkaimmissakin konserteissa soivat jälleen hänen suurisuuntaiset alkusoittonsa: vaikuttava Hunyadi-alkusoitto, Ünnepi-alkusoitto ja hänen oopperoittensa eri osat. Valtionoopperan vakinaisina ohjelmanumeroina ovat "Hunyadi Làszlò" ja Bànk bàn". Ooppera valmistautuu myöskin "Dòzsa Györgyin" uusintaesitykseen. Tämän teoksen eri kohtia on Unkarin radio esittänyt jo useampaan otteeseen. Unkarin filmituotanto on valmistanut suuren musiikkielämänkertaelokuvan Ferenc Erkelistä. Karlovy-Vàrin filmifestivaaleissa se saavutti suuren huomion ja sai musiikkifilmien ensipalkinnon.

"Voiton tuovat paremmat vuosisadat" laulaa kuoro Dòzsa-oopperan lopussa. Ja nyt on parempi vuosisata tullut!

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

Seuraavalla sivulla oleva kuva esittää Budapestin Oopperan portaikkoa.

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

UUSI OOPPERAKAUSI UNKARISSA

Budapestin Valtionooppera aloitti syyskuun puolivälissä 68. näytäntökautensa. Näyttämölaitteet uusittiin kesällä ajan vaatimuksia vastaaviksi. 58.000 pääsylipun ennakkotilaajaa voi uuden näytäntökauden aikana käydä Valtionoopperassa ja sen mahtavassa alaosassa, Kaupunginteatterissa.

ENSI-ILTOJA JA UUSINTOJA

Tällä näytäntökaudella esitetään molemmilla näyttämöillä Ferenc Erkelin, 19. vuosisadan suuren unkarilaisen oopperasäveltäjän, Bartókin, Kodályn, Mozartin, Verdin, Wagnerin, Puccinin, venäläisten klassikkojen, ym. teoksia. Uusintanäytäntöinä esitetään Verdin "Othello", jonka pääosissa esiintyvät kuuluisat unkarilaiset taiteilijat Kossuth-palkinnon saanut Sándor Svéd, István Laczó ja Anna Báthy, sekä Mozartin "Cosi fan tutte" ja Verdin "Falstaff", joiden pääosat on uskottu nuorille lahjakkaille laulajille. 16. päivänä joulukuuta, suuren unkarilaisen säveltäjän, Zoltán Kodályn 70-vuotispäivänä esitettiin jälleen hänen oopperansa "János Háry". Tämän kansanomaisen oopperan tekstin on Kossuth-palkinnon saanut Gyula Illyés muokannut uudelleen. Oopperan on johtanut Kossuth-palkinnon saanut János Ferencsik.

Uuden näytäntökauden aikana esitetään Budapestissa ensi kertaa neuvostolaisia oopperoita. Valtionooppera valmistautuu parhaillaan Mejtuszin "Nuori kaarti" ja Kabalevskin "Taraszin perhe"-teosten ensiesityksiin. Ohjelmistossa löydämme edelleen Jenö Kenesseyn unkarilaisaiheisen baletin kantaesityksen: sen libreton laatii oopperan yliohjaaja, Kossuth-palkinnon saanut Gustáv Oláh.

Näytäntökauteen sisältyy myös nuoren unkarilaisen säveltäjän György Ránkyn tervettä huumoria pursuva satuooppera "Kuningas Pomádeén uusi puku". Unkarin radio esitti teoksen jo viime vuoden alussa, samoin Wienin Ravag. Näiden esitysten saavuttaman suuren menestyksen takia ooppera kehoitti Ránkya muokkaamaan teoksen näyttämöä varten. Tämän hilpeän satuoopperan ensi-ilta on todellinen tapaus Unkarin musiikkielämässä.

OOPPERAESITYKSET MAASEUTUKAUPUNKEISSA

Budapestin oopperain tason jatkuvan kohottamisen ohella kiinnitetään huomiota myös Unkarin maaseudun musiikkielämän kehittämiseen. Uutta näytäntökautta varten laajennettiin Szegedin korkeatasoista oopperayhtyettä ja orkesteria. Debreceniin perustettiin itsenäinen oopperayhtye. Budapestin ooppera vierailee kuten ennenkin Miskolcissa, Pécsissä, Györissä ja muissa suurissa kaupungeissa. "Kiertäviä oopperoita" on nykyään jo kaksi, ja ne huolehtivat erinomaisella tavalla maaseutukaupunkien oopperaesityksistä. Budapestin oopperan johdon alaisena jo neljä vuotta toimineen, rautateitä käyttävän "Kiertävän Oopperan" vuosittain järjestämät 100 esitystä osoittautuivat riittämättömiksi, ja nyt perustettuun uuteen täydelliseen yhtyeeseen kuuluu 70-jäseninen sinfoniaorkesteri, kuoro ja soololaulajat.

Kuoron nuoria naislaulajia esiintymässä.

ERÄS 5.500:sta

Unkarilaisen tehdaskuoron toiminnasta

Budapestiläisen Yhdistyneen Lamppu- ja Sähkötehtaan kulttuurisalissa kuuluvat Händelin "Simsonin oratorion" loppukuoron sävelet. Tehtaan kuoro esittää kapellimestari Lajos Fodorin johtamana tuon klassillisen teoksen aivan puhtaasti. Händelin taiteen koko rikkaus avautuu heidän laulussaan. Laulun tauottua puhkeavat ilmoille salin täyttävän yleisön minuutteja kestävät suosionosoitukset.

Kuoro on esiintymisellään saavuttanut paljon menestystä. Se on aina saanut runsaat kiitokset osakseen esiintyessään tehtaitten tilaisuuksissa tai konserteissa. Jokainen saavutus on ollut uusi askel heidän kehityksensä tiellä. Tuo tie on kulkenut yksiäänisistä kansanlauluista aina klassillisiin teoksiin asti.

Tehtaassa oli ennen ainoastaan mieskuoro, mutta kun työhön tuli yhä useampia naistyöntekijöitä, muodostui siitä sekakuoro. Tehtaan ammattiosasto otti palvelukseensa kuoron johtajaksi musiikinopettaja Lajos Fodorin.

"Aluksi opetin kuorolle yksiäänisiä kansanlauluja, myöhemmin Kodàlyn kaksiäänisiä, opettavia lauluja", selittää nuori kapellimestari. Samanaikai-

sesti käytännöllisen opiskelun kanssa kuoron jäsenet oppivat lukemaan nuotteja. He alkoivat askaroida myöskin musiikinhistorian kanssa. Kun tuli ajankohtaiseksi neliäänisten laulujen opettaminen, niin musiikkikorkeakoulun oppilaat opettivat erikseen kutakin ääniryhmää. Nyt kuoro esittää kansanlaulujen ohella klassillisia loistoteoksia: Lisztin, Erkelin, Bartòkin, Kodàlyn, Mozartin, Verdin, Beethovenin, Musorgskin, Rimski-Korsakovin jne. teokset ovat nykyään jo kuoron ohjelmistossa. Kulttuuriryhmien nyt alkaviin II koko maan käsittäviin kulttuurikilpailuihin me otamme osaa Lisztin ja Shostakovitsin sävellyksillä ja kansanlauluilla. Kilpailu tulee muodostumaan vaikeaksi, sillä parhaat maan 5500:sta kuorosta ottavat siihen osaa. Kuoro esittelee myöskin nuorten, lahjakkaitten unkarilaisten säveltäjien sävellyksiä. Nyt he esimerkiksi juuri valmistuvat nuoren säveltäjän, Miklòs Dabròcin "Nuorison rauhan laulu"-nimisen kantaatin ensiesitykseen.

Nuori säveltäjä on vieraillut tehtaassa järjestelmällisesti tutustuakseen työläisiin ja heidän työhönsä ja elämäänsä, ja nämä elämykset ovat auttaneet häntä teoksensa säveltämisessä. Kuoro tulee esittämään Dabròczin sävellyksen "Taiteilijakotiin" kutsutuille musiikkimiehille. Taiteilijakodissa esitetään Valtion Musiikkijulkaisutoimiston toimesta julkaistut musiikkikappaleet ensi kerran, tehtaitten kuorojen ja orkesterien esittäminä. Tällaisen ensiesityksen suorittamiseen on useasti pyydetty myöskin Yhdistyneen Lamppu- ja Sähkötehtaan kuoroa, joka on yksi niistä viidestäsadasta kuorosta, joita Vasas-ammattiliitto ylläpitää.

Radion orkesteri on ottanut suojelukseensa tämän kuoron. Radion taiteilijat työskentelevät järjestelmällisesti kuoron sekä yksityisten laulajien kanssa ja toimittavat aina kuorolle kaikkein uusimmat sävellykset. Tällä tavoin on Valtionooppera ottanut suojelukseensa Ràkosi Màtyàs-tehtaitten kuoron ja Valtion Yhdistynyt Kansankuoro taas Unkarin Optillisten tehtaitten kuoron jne. Tehtaitten kuorot taas puolestaan ottavat suojelukseensa jonkun maaseutukuoron. Lamppu- ja Sähkötehtaan kuoron jäsenetkin ovat nykyään jo niin kehittyneitä, että hekin saattavat ottaa osaa tällaiseen työhön. He käyvät tervehtimässä Jàszkisèrin tuotanto-osuuskunnan laulukuoroa, kertovat heille kokemuksistaan ja vievät heille nuotteja. Nämä käyntinsä he käyttävät samalla kansanlaulujen keräilemiseen. Kerätyn kansanlauluaineiston he sitten lähettävät Tiedeakatemian musiikkiosastolle enempiä muokkauksia varten.

Kuten jokaisessa tehtaassa niin myöskin lampputehtaalla työskennellään lujasti musiikkikulttuurin kohottamiseksi. Niinpä esimerkiksi kun he opettelevat jonkun klassillisen teoksen, he samalla tutustuvat myöskin säveltäjän elämään ja aikakauteen ja he tietävät tarkoin, mitä säveltäjä halusi ilmentää musiikillaan. Tehtaan ammattiosasto kouluuttaa kuoron parhaita laulajia erikseen pääkaupungin musiikkikoulussa. Näin opiskelee Béla Zagai, kuoron tenorisolisti. Béla Zagai on muuten maan toiseksi paras hioja. "Joskus olen haaveillut tulevani laulajaksi" kertoo Zagai," — mutta isäni oli työläinen, enkä minäkään voinut muuhun ryhtyä. Ammattiini minulla ei ole koskaan ollut suurta halua. Maan vapautumisen jälkeen muuttui tilanne. Aloin pitää työstäni, koska sillä nyt on jokin päämäärä. Tiedän ja tunnen, että minä teen työtä isänmaani hyväksi ja itselleni, ja työ on elinehtoni. Mutta samalla myöskin laulan, opiskelen lujasti." — Mitkä ovat Teidän suunnitelmanne? Tuleeko teistä tenori? kysymme. Hän vastaa hymyillen: "Haluan tulla maan ensimmäiseksi hiojaksi, mutta myöskin laulun alalla haluan päästä tuloksiin. Sittenpä saamme nähdä kuinka käy. Mikäli yleinen mielipide on, että minun olisi laulettava, silloin laulan . . ."

Rouva József Rédei valitsemassa leikkikaluja Agnes-tyttärelleen.

Lelujen JOULUMARKKINAT Budapestissa

Koskaan aikaisemmin ei joulu ole tuonut unkarilaisille lapsille niin paljon iloa ja onnea kuin 1952, viisivuotissuunnitelman kolmantena vuonna.

Jos kymmenen vuotta sitten joku jäi seisomaan Budapestin lelukauppojen näyteikkunain eteen, kiintyi hänen huomionsa korkeiden hintojen lisäksi ennen kaikkea siihen, että näytteilleasetetut tavarat oli tuotu järjestään Saksasta tai Amerikasta.

Uuden Unkarin onnelliset lapset leikkivät jo unkarilaisilla leikkikaluilla. Unkarin leikkikaluteollisuuden nopeaa kehitystä osoittaa mm., että valtion leluliike myi jouluksi 1951 — tä-

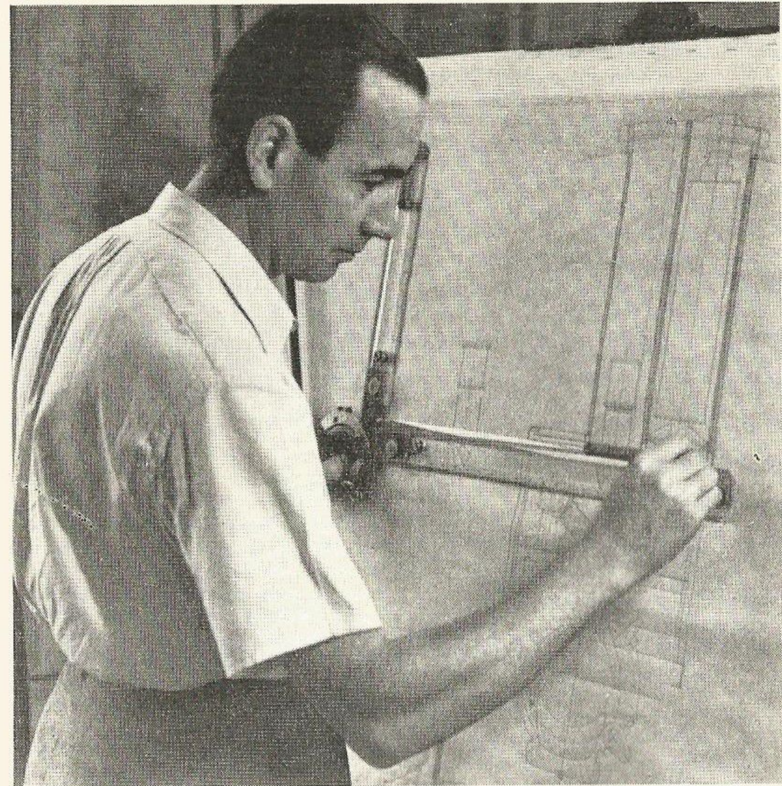
män vuoden vastaavaa tilastoa ei ole vielä käytettävissä — puolitoista miljoonaa leikkikalua enemmän kuin edellisenä vuonna. Yksistään Csepelissä, Budapestin eteläisessä työläiskaupunginosassa, on leikkikalujen myynti kolminkertaistunut yhden vuoden aikana. Kehitys ei kuitenkin suinkaan pysähdy tähän, sillä vuoden 1953 suunnitelman mukaan leikkikaluteollisuus tulee tuottamaan 193 % enemmän kuin vuonna 1952.

Minkälaisilla leluilla unkarilaiset lapset nykyään leikkivät? Suosituimpia ovat kaikenlaiset mekaaniset lelut, soittimet ja seurapelit. Rakennuslaatikot "Kaupungin rakentaminen" ja "5-vuotissuunnitelma" ovat lisäksi hyvin opettavia, sillä niiden avulla voi erinomaisesti tutustua Unkarin pääkaupungin kuuluisiin rakennuksiin tai viisivuotissuunnitelman suurimpiin rakennustöihin. Seurapeli "Paras oppilas" opettaa helposti laskemaan, ja peli "Miten ihminen tuli voimakkaaksi" tutustuttaa lapset luonnontieteen aakkosiin. Yleensä on kaikilla peleillä opettava, kasvattava päämäärä, ne totuttavat lapset työhön, oikeaan elämänasenteeseen, rakastamaan kotimaata ja kunnioittamaan kansaa. Sen lisäksi uudet leikit ovat myös älykkäitä, mielenkiintoisia ja hauskoja. Unkarilaisten lasten lelujen joukossa ei ole ainoatakaan, joka edistäisi sotapsykoosin luomista. Heidän leikkikalunsa opettavat rakastamaan rauhaa, nauttimaan rakentavan sosialismin kauneudesta, ilosta ja optimismista.

Myöskin kansantaide on saanut sijansa leikkikaluteollisuudessa. Vanhemmat voivat ostaa lapsilleen alkuperäisiin kansallispukuihin puettuja nukkeja, maailmankuuluin Matyó-kirjailuin ja Kalocsan, Sárkosin ja Nógrádin kudonnaisin "pyntättyjä" poika- ja tyttönukkeja sekä kansanomaisin aihein maalattuja unkarilaisia pienoishuonekaluja.

Leikkikaluteollisuuden johtajat ja leluja valmistavien tehtaiden asiantuntijat toimeenpanevat aika ajoin eräänlaisen" markkinatutkimuksen" saadakseen selville, minkälaisia uusien lelujen tulee olla. He käyvät lastentarhoissa ja kouluissa, kutsuvat lapsia lelukauppoihin ja esittävät heille uusia leikkikaluluonnoksia ja malleja. Tällöin lapset järjestävät usein puolen päivän "koeleikit" ja kertovat jälkeenpäin, mikä leikki heitä on miellyttänyt, miksi jokin lelu on hyvä ja miksi jokin toinen ei ole, mikä siinä on mielenkiintoista ja mikä ikävää, jne. Leikkikalujen suunnitteluun ottavat vilkkaasti osaa koulujen ohella myös järjestetyt ns. "vanhempain työyhteisöt", vieläpä itse opettajatkin. Unkarin kansa rakentaa mahtavia luomuksia, se polkee maasta uusia kaupunkeja ja moninkertaistaa teollisuutensa tuotantokykyä. Mutta tämän jättiläismäisen, maan kasvot täysin muuttavan työnsä ohella se ei suinkaan unohda kalleinta omaisuuttaan, tulevaisuuttaan: lasta. Vuoden aikana on leikkikalujen hintoja alennettu kahteen otteeseen, ensin 27 ja myöhemmin 17 prosenttia.

Kymmenen vuotta sitten ei unkarilaisella työläisellä ollut niin paljon rahaa, että hän olisi voinut ravita lapsensa kylläisiksi. Nykyään leikkivät hänen lapsensa jouluna onnellisina ja itsensä unohtaen runsaan joululahjapinonsa keskellä . . .

Pál Kovács, Budapest Ganz-vaunutehtaiden suunnitteluosaston teknillinen johtaja työssään.

Pál Kovács:

Tieni miekkailun olympiakultaan

Jokaisen urheilijan hartain toive on päästä joskus maailmanmestariksi tai olympiamestariksi. Maailmanmestaruuden sain jo aikaisemmin, ja Helsingin olympiakisoissa sain mestaruuden säilämiekkailussa.

Vuonna 1928, aloittaessani miekkailun, harrastivat vain harvat tätä suhteellisen kallista urheilua. Olin niihin aikoihin 16-vuotias, ja jouduin itsekin vaikeuksiin joutuessani ostamaan ja maksamaan miekkailuseuran jäsenmak-

suja. Pääsin lyhyessä ajassa hyviin tuloksiin, ja senvuoksi minuun alettiin kiinnittää huomiota. Vuoden 1932 olympiakisojen jälkeen vetäytyivät György Jekefalussy-Piller, Attila Petschauer ja Ernö Nagy syrjään. Kabos ja Gerevich jäivät kahden — ja näinollen oli välttämätöntä saada uutta voimaa . . .

Santelli ja Borsodi

Ns. "unkarilainen koulukunta" oli siihen aikaan vasta alulla. Unkarilaisessa säilämiekkailussa vallitsi kaksi koulua: tekniikkaan pääpainon paneva Santellin koulukunta sekä Borsodin pikemminkin taktiikkaa ja nopeaa toimintaa tärkeänä pitävä koulukunta. Molempien järjestelmien avulla päästään yhtä hyviin tuloksiin. Tätähän osoittaa esimerkiksi sekin, että Kabos, Borsodi-koulun edustaja, voitti vuoden 1936 olympiakisoissa, kun taas vuonna 1948, Lontoossa, Santelli-koulun Gerevich peri olympiamitalin. Viime vuosina olemme niin kotimaassa kuin ulkomaillakin saavuttaneet voittoja vuoronperään.

Ensimmäinen opettajani Tusnády oli Borsodi-koulun kannattaja, ja hän antoi minulle erinomaisen pohjan. Senjälkeen tuli opettajakseni Morsodi, joka koulutti minut ensiluokkaiseksi kilpamiekkailijaksi. Hänen menetelmänsä sopi minulle mainiosti, koska minulla on — hänen sanojensa mukaan — hyvä aikataju.

Vuonna 1937 voitin Pariisissa maailmanmestaruuden. Maanmieheni Berczelly ja Gerevich tulivat toiselle ja neljännelle sijalle italialaisen Pintonin ollessa kolmantena.

Unkarilainen tyyli

Jo toisen maailmansodan aikana alkanut uusi opetussuunta on maan vapautuksen jälkeen kehittynyt edelleen, ja näin näiden kahden vanhan koulun rajaviivat häviävät vähitellen. Borsodi ja Santelli ovat kuolleet. Uudet opettajat pyrkivät käyttämään yhtenäistä opetusmenetelmää, jossa molempien koulujen edut olisivat yhdistettynä.

Unkarilainen koulu, joka on alkanut kehittyä molempien tyylien yhdistämisestä, on miekkailijoille erittäin hyödyllinen. Teknillisesti kouliintunut miekkailija voi helpommin suorittaa taktillisia liikkeitään ja päinvastoin: tekniikan kehittäminen on eduksi myös sellaiselle miekkailijalle, jolla on hyvä taktiikan ja ajan taju — tällöin hänen miekkailunsa on tuloksellisempaa. Tämän menetelmän muokkaamisessa vaikuttivat ja vaikuttavat edelleen ensi sijassa opettajat János Szücs, Béla Balogh. He ovat kaikki olleet Santellin tai Borsodin oppilaita.

Voittomme . . .

Unkarin vapautuksen jälkeen olemme osallistuneet kolmeen suureen kansainväliseen kilpailuun: vuonna 1948 Lontoon olympiakisoihin, vuonna 1952 Helsingin olympiakisoihin ja vuonna 1951 Tukholmassa pidettyihin maailmanmestaruuskilpailuihin. Vuoden 1936 Berliinin olympiakisojen voitokkaasta joukkueesta oli meitä vielä neljä jäljellä, jotka otimme osaa näihin kaikkiin kolmeen. Kaksi meistä on ollut Santellin oppilaita, kaksi Borsodin. Vuodesta 1945 lähtien olemme kuitenkin harrastaneet uutta tyyliä, ja sen vuoksi menetelmämme ovat tulleet enemmän samankaltaisiksi. Tämän lisäksi, koska tunnemme toisemme jo melko hyvin, on kilpailu muodostunut joka kerta loppukädessä kilpailuksi meidän neljän kesken. Lontoossa tuli Gerevich ensimmäiseksi, minä toiseksi; Helsingissä oli järjestys: Kovács, Gerevich, Berczelly. Voiton on aina saanut se, joka on taktillisesti paremmin valmistautunut. Myös viimeksi kävi niin. Valmistautuessani pyrin koko ajan voittamaan taktiikalla ne, joille miekkailutapani on tuttu.

LYHYESTI UNKARISTA

SANDOR SVÈDIN, KOSSUTH-PALKINNON SAANEEN UNKARIN KANSANTASAVALLAN ANSIOKKAAN TAITEILIJAN KIRJE OOPPERALAULAJA JUSSI BJÖRLINGILLE. Jussi Björling, New Yorkin Metropolitan-oopperan tenori kirjoitti kirjeen Sàndor Svèdille pyytäen tätä kertomaan Unkarin elämästä. Sàndor Svèd vastasi mainiten mm. seuraavaa: " . . . Kun toisen maailmansodan jälkeen ensimmäisen kerran saavuin kotiin, minua vastassa olivat rauniot ja valtava tuho. Kun sitten jälleen kaksi vuotta myöhemmin palasin kotiin, avautui silmieni eteen uusi maailma. Taloja, talorivejä ja tehtaita oli kasvanut kuin maan sisältä . . . Meidän kansamme elää ja tekee työtä rauhassa. Rauha meidän maassamme merkitsee esiintymistapaa ja päättäväisyyttä, paikkansa pitämistä jokaisella elämän eri alalla. Minun maailmassani, taiteen alallakin, sattuu tärkeitä, ratkaisevia tapahtumia. Taide meillä on nykyään jokaisen. Meillä ei tunneta teatteripulaa ja taiteilijoita kunnioitetaan tavalla, joka tähän asti on ollut täysin tuntematon. Kirjoituspöytäni yläpuolelle ripustetut, kehystetyt todistukset muistuttavat siitä. Ne ovat kaksi kunnianosoitusta. Toinen Kossuth-mitalista, toinen Unkarin Kansantasavallan "ansioituneen taiteilijan" arvonimestä kertova asiakirja. Hyvän mielialan, vapauden ja rauhan toivomisen mieliala ympäröi taide-elämäämme. Rauhanaatteet synnyttävät ja innostavat meidän kulttuuriamme uusiin ilmenemismuotoihin. Merkkinä tästä vietimme Beethovenin kuoleman 120-vuotispäivää. Merkkinä tästä valmistaudun uusiin osiini, uusiin konsertteihini — ja kansojen Wienissä pidettävään kongressiin."

KOSSUTH-PATSAAN PALJASTUS BULGARIASSA. Kolarovgradissa, missä Lajos Kossuth, vuoden 1848 vapaustaisteluiden epäonnistuttua oli maanpaossa, paljastettiin hänen patsaansa juhlallisessa tilaisuudessa lokakuun 26 pnä. Juhlassa niin bulgarialaisten kuin myöskin unkarilaisten puolelta arvostettiin bulgarialaisten ja unkarilaisten satavuotista ystävyyttä.

JOZSEF RÈVAIN, OPETUSMINISTERIN UUSIMMAT KOOTUT TEOKSET OVAT IMESTYNEET. Kustannusliike Szikra on julkaissut "Kulttuurivallankumouksemme"-nimisen teoksen, joka sisältää Jòzsef Rèvain uutta unkarilaista kirjallisuutta, rakennustoimintaa ja kulttuuriprobleemoja käsitteleviä tutkielmia ja puheita.

Nuoriso seuraa jälkiämme

Unkarissa voi jo tällä hetkellä jokainen, jolla on halua, harrastaa mitä urheilua tahansa ilman pienimpiäkään taloudellisia huolia. Nyt on tullut mahdolliseksi saada laajat joukot mukaan miekkailuun, mitä aikaisemmin ei olisi voitu ajatellakaan.

Me "vanhat miekkailijat" olemme jo miekkailleet kyllin kauan, mikä ei suinkaan merkitse, että haluaisimme vetäytyä syrjään niinkuin aikaisemmin tehtiin. Vaikka meillä onkin jo nuoria lahjakkaita miekkailijoita, jotka kansainvälisissäkin kilpailussa pystyvät hyvin pitämään puoliaan, näyttää meistä vanhemmista tämän urheilun yleisen kehityksen kannalta kuitenkin edullisemmalta, että emme lopeta miekkailua ennenkuin olemme täydessä mitassa varmistaneet unkarilaisen sapelin kuniakkaan aseman myös tulevaisuudessa.

"KOMMUNISMIN TIETÄ"-NIMINEN NÄYTTELY AVATTU. Unkari-Neuvostoliitto-Seura avasi Lokakuun Suuren Sosialistisen Vallankumouksen 35-vuotismuistojuhlaksi lokakuun 7 pnä "Kommunismin tietä"-nimisen näyttelyn. Näyttely tekee värikkäällä ja rikkaalla näyttelyaineistollaan syvän vaikutuksen katsojiin ja antaa erittäin havainnollisen kuvan kommunismin rakennustöiden merkityksestä ja suhteista. Näyttelyn suurena etuna on se, että se havainnollisesti esittää mittasuhteiltaan valtavan luonnonuudistamistyön. Historian valtavimmista rakennustöistä eivät kerro ainoastaan kuvat vaan myöskin valtavat, maastopöydille asetetut mallit. Näyttely esittelee lisäksi kansandemokratioitten taloudellisia ja kultuurisaavutuksia.

KUNNIAMERKKEJÄ KOREASTA PALANNEEN TERVEYSTYÖRYHMÄN JÄSENILLE. Marraskuun 11 pnä terveysministeri Anna Ràtkò antoi kunniamerkkejä vähän aikaa sitten Koreasta palanneen terveystyöryhmän jäsenille. Juhlassa olivat läsnä Kiinan Kansantasavallan Budapestin suurlähettiläs Huan Oen ja Han Jo Sam, Korean Kansandemokraattisen Tasavallan lähettiläs.

MATYAS RAKOSIN UUSIN TEOS ILMESTYNYT. Unkarin Demokraattisen puolueen kustantaja julkaisi Màtyàs Ràkosin valittujen puheitten ja kirjoitusten kokoelman kolmantena täydennettynä laitoksena, 50.000 kappaleen painoksena. Teos on tähän mennessä ilmestynyt 180.000 kappaleena.

YLIOPISTOJEN JA TIETEELLISTEN LAITOSTEN TYÖNTEKIJÖITTEN PALKANKOROTUS. Ministerineuvosto on tehnyt päätöksen, jonka mukaan yliopistojen, korkeakoulujen, sekä tieteellisten laitosten työväki saa palkankorotuksen. Palkankorotus koskee kaikkia yliopistojen ja korkeakoulujen opettajavoimia, edelleen tieteellistä ja teknillistä apuvoimaa, tieteellisten laitosten tieteellistä ja teknillistä työvoimaa. Päätös merkitsee 7,5—14 % peruspalkan nousua.

JUHLALLISUUDET ATTILA JOZSEFIN KUOLEMAN 15-VUOTISPÄIVÄN JOHDOSTA. Kirjallisuushistoriallisen Seuran ja Unkarin Kirjailijaliiton järjestämänä pidettiin Attila Jòzsefin kuoleman 15-vuotispäivän johdosta muistojuhla Taideliittojen talossa. Juhlatilaisuudessa piti muistopuheen Kossuth-mitalin saanut runoilija Zoltàn Zelk; puheenjohtajana oli Péter Veres. Juhlan loppupuolella esitettiin taiteellista ohjelmaa. — Ràkosi Màtyàs-Kulttuuritalon eteen pystytettiin työväenluokan suuren runoilijan, Attila Jòzsefin patsas, jonka on muovaillut kuvanveistäjä Andràs Beck. Pronssipatsas on kolme metriä korkea.

Jànos Jankò valmistaman Attila Józsefin kuvapatsaan paljastustilaisuus oli Balatonszsàrszòssà marraskuun seitsemäntenä päivänä. Luonnollista kokoa oleva patsas on jalustoineen yhteensä neljä metriä korkea.

KUNNIAMERKKI GYULA ILLYESILLE. Kansantasavallan puhemiesneuvosto kunnoitti Kossuth-mitalin saanutta kirjailijaa ja runoilijaa Gyula Illyésiä hänen 50-vuotispäivänsä johdosta marraskuun ensimmäisenä päivänä, antaen hänelle Unkarin Kansantasavallan II luokan ansiomitalin. Unkarin kirjailijat ja runoilijat tervehti Gyula Illyésiä hänen syntymäpäivänsä johdosta suurella rakkaudella. Unkarilaisten kirjailijoitten puolesta Lajos Kònya tervehti Gyula Illyésiä.

KOKO MAAN KÄSITTÄVÄ KIELITIETEILIJÄIN KONGRESSI. Marraskuun 14—16. päivinä vietettiin Szegedissä II koko maan käsittävä kielimieskongressi. Kongressissa akateemikko Miklòs Zsiray piti esitelmän Unkarin kielitieteen edistyksellisistä perinteistä, akateemikko Lajos Ligeti taas Ural-alamaan kielisuhteista ja akateemikko Dezsö Pais Unkarin kirjakielestä.

UUSI KANSANKIRJASTO BUDAPESTIIN. Budapestin IX piirin neuvosto rakennuttaa suuren kansankirjaston myöntäen sen rahoittamiseen 170.000 forinttia.

JANOS ARANYIN KUOLEMAN 70-VUOTISJUHLALLISUUDET. Lokakuun 22 p:nä aamupäivällä laskettiin hartaan juhlallisuuden puitteissa Jànos Aranyin Kansallismuseon edessä olevan patsaan juurelle seppeleitä. Kirjailija István Sötér, Eötvös Lòrànd yliopiston filosoofisen tiedekunnan professori, piti puheen. Unkarin Tieteellisen Akatemian, Budapestin Kaupunginneuvoston ja unkarilaisen kirjallisuuselämän edustajat laskivat seppeleitä myöskin suuren runoilijan Kerepesin hautausmaalla olevalle haudalle. Unkarin Kirjallisuushistorian Seura ja Unkarin Kirjailijaliitto järjestivät keskiviikkona muistojuhlan Eötvös Lòrànd-yliopiston juhlasalissa. Muistojuhlassa esitti muistosanat Kossuth-palkinnon saanut runoilija Zoltàn Zelk.

Miskolcissa, Szombathelyissä ja Szegedissä muisteltiin Jànos Aranyia hänen 70-vuotiskuolinpäivänsä johdosta järjestetyissä muistojuhlissa. Jànos Aranyin synnyinkylässä, Nagykörösissäkin järjestettiin muistojuhla. Lokakuun 26 p:nä siellä oleva János Aranyin patsas seppelöitiin ja lyseossa vihittiin tarkoitukseensa Aranyin muistohuone, missä tulee aina olemaan runoilijan käsikirjoitusten ja kirjojen näyttely.

ADYN SYNTYMISEN 75-VUOTISJUHLALLISUUDET. Endre Adyn syntymisen 75-vuotispäivän johdosta Unkarin Kirjailijaliitto ja Unkarin Kirjallisuushistorian Seura järjestivät marraskuun 21 p:nä muistojuhlan Kansanarmeijan-teatterissa. Muistojuhlassa johti puhetta opetusministeri Jòzsef Révai. Juhlapuheen piti kirjailija György Bölöni. Muistopuheen jälkeen seurasi monivivahteinen, juhlava ohjelma. ...

Marraskuun 22 p:nä runoilijan syntymän 75-vuotispäivänä paljastettiin Vàrosligetin Taiteilijaintiellä Endre Adyn rintapatsas, jonka on valmistanut taiteilija Csorba. Paljastustilaisuuteen oli saapunut opeusministerin sijainen Sàndor Erdei. Patsaan vieressä Làszlò Benjamin, Kossuth-mitalin saanut runoilija, piti puheen. Tämän jälkeen Unkarin Kirjailijaliiton nimessä Lajos Kònya, Kossuth-mitalin saanut runoilija, laski seppeleen patsaan juurelle, samoin professori Jòzsef Waldapfel Unkarin Tieteellisen Akatemian edustajana, György Hajós Budapestin Kaupunginneuvoston edustajana ja Unkarin Kirjallisuushistorian seuran edustajana professori Làszlò Bóka. Lauantaina iltapäivällä kello kolme kerääntyivät runoilijan ystävät ja ihailijat sekä monet kirjallisuus- ja taide-elämän huomattavat henkilöt Kerepesin hautausmaalle, Endre Adyn hautamuistomerkin luo. Gyula Földessy, Kossuth-mitalin saanut kirjallisuushistorioitsija lausui muistosanat. Tämän jälkeen läsnäolijat laskivat seppeleensä haudalle.

RAKOSI MATYAS-OPINTOMITALIEN JAKO. Marraskuun kuudentena päivänä jaettiin ensimmäisen kerran Ràkosi Màtyàs-opintomitaleja. Mitalin on perustanut Unkarin Kansantasavallan puhemiesneuvosto Màtyàs Ràkosin 60-vuotispäivän kunniaksi. Ansiomerkoin saivat kaikki ne yliopistojen ja korkeakoulujen oppilaat, jotka ovat suorittaneet tutkintonsa täysin kiitettävin tuloksin.

UUDENAIKAINEN NYLONKANGAS. Silkkiteollisuuden mallivalmistamossa suoritetaan kokeiluja uuden nylonkankaan valmistamiseksi. Uusi synteettinen tekstiili värjätään vielä raa'assa tilassa, ennen langaksi valmistamista. Näin sen keskustakin värjäyty, eikä haalistu edes kulumallakaan.

13 MILJOONAA MIESTEN PAITAA UNKARILAISESTA PUUVILLASTA. Baranyan-komitaatin valtion maatilojen puuvillan viljelymetoodien yhtämittaisilla parannuksilla, kokeiltujen neuvostolaisten metoodien käyttöönsovelluttamisella on saavutettu huomattavasti suurempia tuloksia kuin tähän asti, niin että maassa viljeltyä puuvillaa olisi kylliksi 13 miljoonaan miesten paitaan.

SUURIMMILLE RAKENNUSTYÖMAILLE JÄRJESTETÄÄN LÄÄKÄRINVASTAANOTTOJA. Terveydenhoitoministeriön ja rakennusministeriön määräyksien mukaisesti on jokaiselle sellaiselle rakennustyömaalle, jonka työläisten lukumäärä on 2.000 järjestettävä lääkärinvastaanotto. Määräyksen mukaan on myöskin jokainen työhön pyrkivä ennen työhön ottamista alistettava lääkärintarkastuksen alaiseksi, etteivät sellaiset henkilöt, jotka eivät ole työhön kylliksi vahvoja vaarantaisi terveyttänsä.

VIININKORJUU ON SAATETTU LOPPUUN. Sadonkorjuu Unkarin viiniviljelysmailla on joka paikassa saatu loppuun suoritettua. Szekszàrdin viinimailta on saatu erittäin runsas sato. Yhdeltä auranalalta, paleltumisvauriot lukuunottaen on saatu keskimäärin 11 hehtolitraa. Badacsonyn, Csopakin ja Balatonfüredin kuuluisilla viinimailla, tuulilta suojatuilla vuorenrinteillä on tänäkin vuonna kasvanut erittäin hyvä viinisato. Mehuissa sokeriprosentti on keskimäärin 20—21 %. Epäsuotuisista olosuhteista huolimatta badacsonyörsiläisen valtiontilan työläiset ovat saaneet keskimäärin 14—15 hehtolitraa viiniä yhdeltä auranalalta.

Suomi-Unkari Seura

Toimisto: Mikonkatu 8 A 13, Helsinki, puh. 52 823, toimisto avoinna joka arkipäivä klo 9—17.

Puheenjohtaja: Ele Alenius, Caloniuksenk. 9 D, puh. 44 41 75.

Sihteeri: Toivo Salonen, Pengerk. 17 C 91, puh. 52 823 ja 72 219.

Kronikkaa seurassa tapahtuneesta

SUURTEN UNKARILAISTEN RUNOILIJOIDEN Endre A d y n ja Attila J ó z s e f'in merkkipäivien kunniaksi järjesti Suomi-Unkari Seura k i r j a l l i s e n i l l a n 3. 12. -52 Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan juhlasalissa. Tilaisuudessa olivat läsnä Unkarin Helsingin-lähettiläs ja rva Ferenc D ö m ö t ö r sekä lähetystön henkilökuntaa, suomalaisia kirjailijoita, seuran jäseniä ja muuta yleisöä. Ohjelma oli arvokas. Kirjailija Arvo Turtiainen piti valaisevan esitelmän unkarilaisista runoilijoista. Näyttelijä Matti Oravisto esitti lausuntaa. Sellosooloja esitti taiteilijatar Eeva-Liisa Hirvonen, jota säesti pianotaiteilija Arja Sohlberg ja lopuksi oopperalaulaja Veikko Tyrväinen lauloi unkarilaisia ja suomalaisia kansanlauluja.

LAHDEN OSASTO järjesti miellyttävän U n k a r i - i l l a n Maakunnantalossa 21. 11. -52. Tilaisuuden avasi osaston johtokunnan jäsen Yrjö K o s k i n e n selostaen samalla matkahavaintojaan Unkarista. Näyttelijätär Rauni Ranta esitti useita unkarilaisia runoja. Seuran sihteeri Toivo Salonen piti puheen selostaen seuran toimintaa ja luoden lyhyen katsauksen Unkarin huomattavimpien yhteiskunnallisten kirjailijain elämäntyöhön. Osaston puheenjohtaja, näytt. Olavi J o h a n s s o n kertoi elävästi matkahavaintojaan Unkarista ja lopuksi Lahden kaupungin näyttelijät Kauko Helovirta, Martti Kainulainen ja Olavi Johansson lauloivat unkarilaisia ja suomalaisia kansanlauluja saaden osakseen lämpimät suosionosoitukset.

JOULUKUUN 5 PÄIVÄNÄ saapui Unkarista Suomi-Unkari Seuran jäsenten ja heidän ystäväinsä lapsille huomattava määrä joululahjoja. (Huom! Viittaamme siv. 2. olevaan kuvaan. — Toim.) Yhdeksäntenä päivänä joulukuuta Seura järjesti Helsingin osaston jäsenille ja heidän lapsilleen riemukkaan joulujuhlan, jonne saapui yli 300 jäsentä ja ystävää sekä yli 100 lasta, Tilaisuutta kunnioitti läsnäolollaan myös ministeri ja rva Dömötör sekä lähetystön henkilökunta. Joulujuhlan ohjelmasta mainittakoon pioneeriohjaaja Erkki Laineen matkakuvaus Unkarista, jyryttärien Pirkko Pyykösen ja Rauni Winterin unkarilaiset tanssit ja seuraan perustettavalle tanssiryhmälle Unkarista lahjoitettujen värikkäiden kansallispukujen esittely, jonka suorittivat Demokraattisen Nuorisoliiton kansantanssiryhmän tanssijat. Juhlan huippuna oli kuitenkin kaikille lapsille tutun joulupukin Unkarin kansan lahjoittamien joululahjojen jako, jolloin kaikki läsnäolleet pienokaiset saivat unkarilaisen joululahjan. Joulupuuron ja joulusaarnan, jonka piti kirjailija Jarmo Pennanen, jälkeen loppuilta kului yhteislaulun, leikin ja tanssin merkeissä. Tilaisuudesta lähetettiin joulujuhlassa läsnä olleiden lasten ja heidän vanhempiensa omakätisesti allekirjoittama kiitosadressi, jonka kansilehden oli kauniisti piirtänyt ja värittänyt koululainen Iris Saastamoinen.

TURUN OSASTOLLA oli 28. 11. -52 erittäin onnistunut jäsenilta unkarilaisten kirjailijain Endre Adyn ja Attila Jozsef'in merkkipäivien johdosta. Seuran varapuheenjohtaja Niilo Kavenius avasi tilaisuuden ja rva Aino Kavenius esitti lausuntaa unkarilaisen runoilijan Aranyn suomenkielisestä teoksesta "Toldi". Kun vielä oli kuultu rva Sisko Nissi-Tuomisen matkakertomus Unkarista esitettiin pari unkarilaista filmiä.

SUOMI-UNKARI LEHDEN numerossa 13 oli vihreä liite, jossa lehden toimitus pyysi lehden lukijoita vastaamaan siinä tehtyihin kysymyksiin. Useita vastauksia on jo tähän mennessä saapunut. Odotamme kuitenkin lisää vastauksia. Seuraavassa numerossa selostamme lähemmin minkälaisia toivomuksia lehtemme lukijat ovat meille lähettäneet.

S i h t e e r i.

"Suomi-Unkari"-lehden lukijoille

"Suomi-Unkari"-lehden kehittämiseksi yhä paremmaksi ja monipuolisemmaksi, yhä enemmän lukijakuntamme vaatimuksia ja tarpeita vastaavaksi lehden arvoisia lukijoita pyydetään ystävällisesti kirjoittamaan toivomuksistaan, arvosteluistaan ja parannusehdotuksistaan lehden toimitukselle. Lehden toimitus olisi kiitollinen, jos sen ja lukijakunnan välillä syntyisi vilkas ja läheinen vuorovaikutus molempien osapuolten tyytyväisyydeksi. Jos arvoisia lukijoita mahdollisesti kiinnostaa jokin erikoinen puoli, jokin erikoinen aihe, jokin erikoinen ala Unkarin elämästä, jokin historiallinen tai maantieteellinen seikka, jokin sivistyksellinen, taloudellinen, poliittinen tai yhteiskunnallinen kysymys, joku unkarilainen taiteilija, tiedemies, urheilija, historiallinen merkkimies, yhteiskunnallinen toimihenkilö tai tavallinen unkarilainen ihminen, niin kirjoittakaa toimitukselle, ja toimitus tulee tekemään kaikkensa saadakseen lukijoiden kiinnostuksen kohteen esitellyksi lehdessä. Jos haluatte tietää, mitä joku tunnettu ja suosimanne unkarilainen henkilö tällä hetkellä puuhaa, suunnittelee tai ajattelee joistakin tietyistä kysymyksistä, niin lehden toimitus puolestaan yrittää saada yhteyden toivottuun henkilöön ja tulee myönteisessä tapauksessa julkaisemaan hänen vastauksensa tai selostuksensa lehdessä. Mikäli toimituksen kirjeenvaihto lukijoiden kanssa pääsee vauhtiin, avaa toimitus erikoisen "Lukijoiden kirjelaatikon", jossa lukijoiden kirjeisiin vastataan. Tällaisen läheisen yhteistyön syntymistä toivoen lehden toimitus pyytää lukijoita osoittamaan kirjeenvaihtonsa "Suomi-Unkari"-lehden toimitukselle, Mikonk. 8 A 13, Helsinki.

UNKARIN RADIO

lähettää joka ilta lyhytaaltopituuksilla 30,5 ja 48 metriä uutisia suomenkielellä klo 18.40 Suomen aikaa. Lähetyksissä on lauantaisin vastauksia kuuntelijain kirjeisiin ja maanantaisin katsaus kuluneen viikon kulttuuritapahtumiin Unkarissa. Arvoisia kuuntelijoita pyydetään lähettämään toivomuksensa, tiedustelunsa ja arvostelunsa joko suoraan Unkarin radiolle osoitteella Magyar Rádió, Budapest, Magyarorszag tai Suomi-Unkari Seuralle, os. Mikonkatu 8 A 13, Helsinki, joka toimittaa kirjeet välittömästi edelleen Unkarin radiolle.

Uusi presidentti osaa läksynsä.

"No poikani, me teimme sinusta presidentin. Toivon, että tiedät velvollisuutesi."

"Kyllä tiedän, kunnioitettava herra. Olen sotilas, osaan komentaa."

"No, jos olet sotilas silloin kai osaat myöskin totella. . . meitä."

Asianhoitaja saapuu

(Jugoslavian Budapestin lähettiläs, Komatina, ajettiin pois Unkarista, koska hänellä oli pääosa ihmisryövärien vakoiluliikkeessä.)

Komatina: Olen saapunut, hellä päällikkö.

Tito: Kuinka niin, että olette saapunut? Onko teidät potkittu pois?

